

**”Man måste se snygg ut
- *hela tiden*”**

En kvalitativ studie av tonårstjejer och deras relation till kläder

Linda Gebauer & Bady Ganga

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte	3
2.1 Frågeställningar	3
2.2 Avgränsning	3
3. Tidigare forskning	4
4. Teori	6
4.1 Pierre Bourdieus värld	7
4.1.1 Habitus	8
4.1.2 Symboliskt kapital	9
4.1.2.1 Kulturellt kapital	10
4.1.2.2 Socialt kapital	11
4.1.2.3 Ekonomiskt kapital	11
4.1.3 Det sociala rummet	12
4.1.3.1 Fält	13
4.2 Semiotik	14
4.2.1 Ferdinand de Saussure	15
4.2.2 Teckenbegreppet hos Charles Peirce	16
5. Metod	17
5.1 Den kvalitativa studien och eventuella problem	17
5.2 Genomförandet av intervjun och urval	18
6. Resultat	19
7. Analys	29
8. Slutsats	39
9. Kritik till Bourdieu	40
10. Förslag till vidare forskning	41
11. Källförteckning	42
Bilaga : Intervjuguide	

Förord

Vi skulle vilja tacka vår handledare Lars Holmberg från Uppsala Universitet för en givande handledning. Utan hans hjälp vet vi inte vart vi hade varit idag med uppsatsarbetet. Lars har haft klara riktlinjer, kommit med många bra råd och inspirerande tankar och har varit ett väldigt viktigt stöd för oss i vårt fortskridande arbete.

Vi vill även tacka pojkvänner och familj som fått stå ut med mindre glada miner när vi har haft inspirationstorka. Ni har haft en enorm förståelse för att arbetet har tagit mycket tid och ork. Nu när uppsatsen är skriven återgår vi till att bli våra normala älskvärda jag och ska försöka kompensera för vår avsaknad av intresse för disk, dammsugning och liknande sysslor.

Tack!

Linda Gebauer och Bady Ganga

Sammanfattning / abstract

Avsikten med denna uppsats var att undersöka en grupp tonårstjejer och deras relation till kläder utifrån den franske sociologen Pierre Bourdieus teorier om habitus och olika former av kapital. Vi har också använt oss utav semiotiken då vi även ville veta vad kläder symboliserar för våra respondenter. Våra frågeställningar blev därför:

1. Hur influeras en grupp tonårstjejer som går i skolan i Stockholm av sitt habitus och symboliska kapital när det gäller deras inställning och relation till kläder?

2. Vad *symboliserar* kläder för dessa tjejer?

För att besvara dessa frågor har vi intervjuat fyra sextonåriga tjejer som alla studerar vid ett gymnasium i Stockholms innerstad. Vår slutsats är att det habitus och olika tillgångar av kapital hos respektive tjej vi intervjuade påverkade hennes klädbruk. Kläderna symboliserade status, ekonomiskt kapital och att se attraktiv ut inför andra.

Nyckelord:

Bourdieu, habitus, kapital, symboliskt kapital, ekonomiskt kapital, socialt kapital, fält, det sociala rummet, semiotik, inställning, relation

Keywords:

Bourdieu, habitus, capital, symbolical capital, economical capital, social capital, semiotics, attitude, relation

The purpose of this study was to investigate a group of teenage girls and their relation to clothes by using the theories about habitus and different types of capital by the French sociologist Pierre Bourdieu. We have used semiotics since we also wanted to know what clothes symbolized for our respondents. The questions were therefore:

1. How is a group of teenage girls who go to school in Stockholm city influenced by their habitus and symbolical capital in their attitude and relation to clothes?

2. What do the clothes *symbolize* for these girls?

We have interviewed four sixteen year old girls who all study at a high school in Stockholm city. Our conclusion is that each girls habitus and different assets of capitals have an influence on her attitude and relation to clothes. For our respondents the clothes symbolized status, economical capital and to look attractive to others.

1. Inledning

”Kläderna visar vem jag är.” Denna mening har vi hört många gånger och det blev en av inspirationskällorna till att skriva denna uppsats. Vad har kläder för koppling till individen och går det verkligen att utifrån kläderna tyda sådant som bakgrund och intressen hos olika individer? Kläder, som också är symboler, visar vilken slags bakgrund, personlighet, tillhörighet till en viss grupp eller ibland till och med politiska uppfattningar en individ har. Bland ungdomar, som är i åldern då människan är som mest sökande, kan vi tänka oss att viljan att höra till och känna tillhörighet med andra är större än hos de flesta vuxna. Detta yttrar sig inte minst genom vilka kläder de har på sig. Identitetssökandet kan ses tydligt hos de ungdomar som under en viss tid i livet testat olika slags klädstilar så som punk, hiphop eller goth. De flesta kan nog komma ihåg hur pass viktigt det var när vi själva gick på högstadiet och gymnasiet att ha på sig de ”rätta” kläderna med ”rätt” märke. Många kommer säkert även ihåg hur de som *inte* ägde dessa åtråvärda plagg inte passade in och i många fall också stöttes ut ur olika gemenskaper. Det är under denna period i skolan som det är extra viktigt att söka sig fram till sin egen identitet och inte minst att veta att du duger för den du är. Men hur fria är ungdomarna att välja? Hur stor mycket påverkas vi av klass, bakgrund, familj och vänner? Vi vill gärna tro att det är vi själva som helt oberoende av andra gör val i våra liv, även när det gäller kläder. Vi undrar dock om vi verkligen är så pass fria som vi vill tro. Ovanstående fråga om frihet att välja är en klassisk sociologisk frågeställning då intresset blir att studera vad som påverkar mest; strukturerna eller individerna?

Det har skett en intresseförskjutning från ett produktions- till ett konsumtionsintresse eller från ett arbets- till ett fritidsintresse inom viss forskning som behandlar samhälle och vardagsliv under de senaste decennierna.¹ Den nutida människan är egentligen en individ som försöker finna sig själv. Hon eller han känner ett behov av att uppnå en personlig och överlägsen klädsel, hållning, personliga vanor etcetera – vad vi numera kallar livsstil. En del av en livsstil utgörs av kläderna och vi influeras ständigt av vår omgivning och inte minst av vänner och familj.

Enligt forskaren Bo Reimer är livsstil ”det specifika mönster av vardagliga aktiviteter som karakteriserar en individ.” Han menar att vi lever en livsstil i *relation* till andra människor då distinktionen blir intressant att studera.² Som vi nämnt är det under den rörliga

---

¹ Reimer, Bo, *Unga stilar och uttrycksformer*, 1993 s. 164.

² Ibid, 1993 s. 170-171.

ungdomsperioden som viljan och behovet att prova det nya och att mejsla ut sin identitet är som starkast. Ungdomar har mycket fritid och konsumtions- och nöjesintresset är stort även om pengarna eventuellt saknas. För att förstå livsstilen hos ungdomar är det viktigt att se till individens *hela* livssituation. När vi gör detta synliggörs vilka olika förutsättningar och möjligheter de har haft när de utvecklat sin livsstil och vad de influerats av.³ Detta har vi försökt att göra i vår studie genom att ställa frågor om deras bakgrund, intressen, familj med mera.

Idag kan vi se att konsumenten i samhället har blivit allt mer viktig och det finns en möjlighet att till och med köpa sig själv in i en livsstil. Nästan allt är en fråga om pengar. Har individen tillräckligt med kapital kan hon eller han köpa tid med en personlig tränare, bli stylad eller få en inredningsarkitekt att bygga om huset till en passande stil. Individer från olika bakgrunder och klasser kan idag handla i liknande butiker, äta samma mat och gå till samma restauranger, men enligt sociologen Anthony Giddens tolkning av sociologen Pierre Bourdieus teorier om klass kan klasskillnaderna trots detta bli ännu tydligare eftersom individerna har olika ”smak” och livsstil.⁴ Den så kallade finkulturen är idag inte lika starkt kopplad till överklassen och har därför blivit en slags klasskamp för överklassen för att bevara sin ställning i samhället.⁵ I ett samhälle där individer blir mer och mer lika varandra trots olika klass blir det desto viktigare att se andra distinktioner, såsom exempelvis kläder, varumärken och accessoarer. Vi menar att individers smak formas av bakgrund och erfarenheter men inställningen och relationen till kläder påverkas även av vänner, ekonomi med mera. Det är med denna bakgrund som vi kom fram till nedanstående syfte och frågeställningar.

---

³ Reimer, 1993 s. 176.

⁴ Giddens, Anthony, *Sociologi*, 2003 s. 266.

⁵ *Ibid.* 2003 s. 407.

2. Syfte

Vi vill utifrån Bourdieus teorier undersöka hur en grupp bestående av fyra tonårstjejer som går i skolan i Stockholms innerstad influeras när det gäller deras relation och inställning till kläder och accessoarer. Vi vill veta hur tjejernas habitus ser ut men även vilka tillgångar av de olika kapitalen de har för att sedan se hur detta i sin tur påverkar dessa tjejers relation och inställning till kläder. Vi vill genom detta se eventuella skillnader och likheter dem emellan. Vår ambition är även att undersöka vad kläder *symboliserar* för dem och tyder detta med hjälp av semiotik. Således blir våra frågeställningar:

2.1 Frågeställningar

1. Hur influeras en grupp tonårstjejer som går i skolan i Stockholm av sitt habitus och symboliska kapital när det gäller deras inställning och relation till kläder?
2. Vad *symboliserar* kläder för dessa tjejer?

2.2 Avgränsning

Vi har valt att enbart göra en studie av tjejer, eftersom vi tror att undersökningen skulle bli för stor om vi även undersökte samma frågeställning hos killar. Anledningen till detta är även att tjejer i denna ålder verkar ha ett större intresse för mode och kläder än killar, vilket vi hoppas kommer att underlätta vår undersökning. Könsperspektivet kommer därför att tonas ner.

Anledningen till att vi har valt att enbart utföra studien på tjejer på gymnasiet är att vi tror att detta är en ålder då de fortfarande påverkas i större utsträckning av familj, vänner och reklam än vuxna kvinnor och män.

Vi har också valt att utföra studien i Stockholm eftersom det är Sveriges största stad och det är här som modetrenderna startar och sedan sprids vidare till övriga landet. Det är också här som de mer prestigefulla klädesmärkena har sin bas och således är det lättare för ungdomar i Stockholm att få tag i dessa varor.

3. Tidigare forskning

Ungdomsforskning greppar över många skilda områden som till exempel ungdomars kulturer, deras psykiska och fysiska utveckling och relationer. Det var dock först kring sekelskiftet som forskningen kring ungdomar började på riktigt. Utgivningen av den amerikanske psykologen G. Stanley Halls *Adolescence: its psychology and its relation to Physiology, Anthropology, Sociology, Sex, Crime, Religion and Education* (1904) anses vara upphovet till ungdomsforskningen. Hall menade att ungdomen skulle studeras främst utifrån biologiska faktorer, men från och med 1920-talet kom forskningen att övergå till att handla mer om kulturella och sociala bestämningar. Chicagoskolan i USA är en forskningstradition som kommit att bli ett av de mest framstående när det gäller forskning inom detta ämne. Skolan gjorde en uppmärksam studie om unga män i ungdomsgång som i sin tur ledde fram till att forskningen om ungdomars specifika kultur kom att bli dominerande. Allmänheten fick upp ögonen för denna slags forskning främst genom den amerikanske sociologen James S. Colemans bok *The Adolescent Society* (1961), vilken också blev en viktig grundsten i den europeiska ungdomskulturforskningen.

Birminghamskolan är idag den mest framstående när det gäller forskning om ungdomar. Genom att tolka ungdomskulturella stilar där kläder, frisyrer, språk, musik och jargonger ingår skapade Birminghamskolan en ny inriktning inom ungdomsforskningen som så småningom utvidgades med perspektiv från bland annat genus- och etnicitetsforskning.⁶ Birminghamskolan är intressant för oss eftersom vi är intresserade av ungdomar och deras relation till kläder. Mike Featherstone, som är anhängare till Birminghamskolan, har ett postmodernistiskt och individualistiskt perspektiv. Trots detta kan vi tydligt se att han präglas av de klassiska sociologerna när han skrev *Kultur, kropp och konsumtion*. Featherstone, som många andra sentida sociologer som vidareutvecklat sociologin och dess begrepp, grundar mycket av sin teori på Bourdieus habitus och kapitalformer.⁷ Bourdieu anses ha ett mer konkret framförande av sina teorier och det är originaltexter vi kommer att basera vår undersökning på, inte de som vidaretolkat dem.

I samband med vår undersökning har vi läst böcker om identitetsbildande genom kläder, liksom böcker om hur symboler i mänskliga samhällen fungerar. Författarna till *Ungdomsgrupper i teori och praktik*, de svenska sociologerna Philip Lalander och Thomas

---

⁶http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=335734&i_history=1

⁷ Featherstone, Mike, *Kultur, kropp och konsumtion*, 1994 s 23.

Johansson, menar att en symbol innebär ett tecken som betyder något i sig själv. Att någonting är symboliskt betyder att den har en *andra betydelse* men en symbol är endast en symbol genom att den tolkas och tillskrivs betydelser. Detta kan tydligt relateras till kläder, då de idag har utvecklats till mer än sin främsta funktion att täcka och värma kroppen. Kläder ses idag som ett sätt att visa status och skönhet, men kanske viktigast av allt är att kunna visa en tillhörighet till en viss grupp samt skilja sig från andra grupper. Symboler används först och främst för att vi ska kunna kommunicera och göra oss begripliga för andra människor liksom för oss själva. Symboler används också av individen för att visa vem han eller hon är och av kollektivets medlemmar för att göra gruppens gränser i förhållande till omvärlden tydligare.⁸ Vi menar att detta är en avgörande tolkning av symboler för vår undersökning eftersom vi tror att kläder är ungdomars viktigaste symbol för att markera skillnad och tillhörighet. Kläderna fungerar alltså som en slags påminnelse om de sociala banden som finns inom en grupp eller en enskild individ i förhållande till andra individer. Ungdomstiden präglas av erkännande och att vilja höra till. Symboler, som till exempel en viss klädstil, kan leda till en slags tillhörighet för individen som i sin tur skapar en trygghetskänsla. För att detta ska ske måste individen följa normer och mönster som hör till gruppen och som krävs för att få vara en fullvärdig medlem.⁹ Lalander och Johansson menar vidare att ungdomar blir socialiserade både *uppifrån* och *nedifrån*. Uppifrån menas de symboler, ideal, normer och kunskaper som kommer ifrån medier och nedifrån det som är från föräldrar, skola och andra etablerade institutioner.¹⁰ Detta kan skapa upphov till en förvirrad känsla i en ålder där individen söker sin identitet. Här kan vi se en koppling till Bourdieus habitus eftersom även han menar att individen socialiseras i familjen men även av den miljö han eller hon lever i. Han menar att den primära socialiseringen, som alltså sker inom familjen, har stor påverkan på den sekundära socialiseringen som består av samhället.

Gruppsocialisation handlar inte om att gruppen påför individen värderingar och normer, som denne oproblematiskt tar emot och gör till sina egna. Snarare bör den ses som en interaktionsprocess där gruppens medlemmar provar ut och laborerar fram symboler, identiteter, normer och värderingar och att de faktiskt tänker när de gör detta.¹¹ Ett visst mått av självständighet finns i förhållandet till strukturen i Lalander och Johanssons tolkning av livsstilsbegreppet.

---

⁸ Lalander & Johansson, *Ungdomsgrupper i teori och praktik*, 2002 s. 29.

⁹ Ibid. 2002 s. 31.

¹⁰ Lalander & Johansson, 2002 s. 45.

¹¹ Ibid. 2002 s. 56.

4. Teori

Vi kommer att använda oss utav ett strukturalistiskt perspektiv i utförandet av denna uppsats, trots att vi är medvetna om att Bourdieu inte är renodlad strukturalist. Vi anser att Bourdieu är färgad av strukturalistiska tankegångar men har utvecklat dessa vidare. Detta syns dels genom att han är medveten om att forskaren måste studera olika processer, som i sig betyder att olika fenomen måste studeras inom olika fält över tid.¹²

Bourdieu menar att:

Istället för den abstrakta relationen mellan å ena sidan konsumenter med sinsemellan utbytbar smak och å andra sina produkter med egenskaper som uppfattas och värderas lika av alla, bör sociologen studera en annan relation: den mellan å ena sidan olika smaker, vilka med nödvändighet varierar med de ekonomiska och sociala betingelserna för sin produktion, och å andra sidan produkterna, till vilka dessa smaker förlämnar skilda sociala identiteter.¹³

Med andra ord; forskaren måste studera hur smaker uppkommer och varierar mellan olika individer och grupper beroende på deras olika tillgångar till kapital och habitus samt hur dessa smaker skapar skillnader. Det är detta vi är intresserade av att studera i vår undersökning.

Forskaren med strukturalistiskt perspektiv måste utgå ifrån att verkligheten är strukturerad och strukturalismen förespråkar att se fenomen i kontext. Med detta menas att forskaren inte kan studera någonting för sig utan måste se det i relation till någonting annat för att kunna utföra en relevant analys. Anhängare till strukturalism menar att forskaren först efter att ha åskådliggjort relationerna *mellan* två fenomen kan tyda fenomenet i sig.¹⁴

När vi nu redogjort för vårt perspektiv vill vi övergå till att ge en presentation av Pierre Bourdieu. För att göra Bourdieu lättare att förstå har vi valt att använda oss av andrahandskällor och tolkningar genom Broady och Giddens. Vi har valt att ta citat direkt ur Bourdieus svensköversatta texter men även tagit hjälp av Broady och Giddens för att försöka förenkla och förklara utförligare. Vi tycker inte att detta har skapat problem för vår uppsats då vi anser att de texter och tolkningar vi läst och använt oss av har varit korrekta och hjälpt oss i vår tolkning av Bourdieu.

---

¹² Featherstone, 1994 s. 73.

¹³ Bourdieu, Pierre, *Kultursociologiska texter*, 1993 s. 249-250.

¹⁴ http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=317139&i_word=strukturalism

4.1 Pierre Bourdieus värld

Fransmannen Pierre Bourdieu (1930-2002) är en av de nu viktigaste sociologerna och kulturanthropologerna.¹⁵ Hans teorier om olika slags kapital, habitus och fält som verktyg för att förstå människors levnadsvillkor och val blev ett viktigt bidrag till sociologin.

Bourdieu teori kan kort förklaras så som smakens och livsstilens förkroppsligande i habitus, som i sin tur lägger grunden för sociala strategier. Individerna placerar sig i olika fält genom habitus. Bourdieu anser att en grupps specifika smak alltid formas i motsättning till en annan grupps smak. Han förklarar smak som:

Den överför de skillnader som är inskrivna i kropparnas fysiska ordning till den symboliska ordningen av signifikanta, betecknande distinktioner. Genom att den uppfattar praktikerna i deras ömsesidiga relationer till varandra och på grundval av scheman för social klassificering, förvandlar smaken objektivt klassificerade praktiker till klassificerande praktiker, det vill säga till symboliska uttryck för klassposition.¹⁶

Vi kommer att tillämpa Bourdieus teorier och se hur våra respondenters smak har formats utifrån deras habitus och även se skillnader och likheter dem emellan. Differtieringsprocessen utvecklar Bourdieu i sitt verk *Distinktionen. En sociologisk kritik av omdömesförmågan 1979*. Denna har vi använt oss av då den finns med i *Kultursociologiska texter*. Han förklarar i detta verk hur olika klassgrupper skiljer sig från varandra och på det viset skapar en viss livsstil. Han tydliggör också att det finns strukturer som har påtagliga effekter på individer som inte är beroende av deras egna subjektiva medvetande. Men samtidigt har dessa strukturer inte en avgörande roll för individernas handlingar, värderingar och önskningar.

Bourdieu menar vidare att strategier och strider kan uppstå i och med att en grupp vill bevara eller höja värdet av de kapital som gruppen har. Andra strategier växer fram när grupper försöker förhindra andra grupper från att göra detsamma.¹⁷ Kläder är just ett exempel på en sådan strategi. De används för att tydliggöra en specifik tillhörighet. Till exempel medelklassen köper allt dyrare kläder för att markera att de har ett stort ekonomiskt kapital som skiljer dem från de övriga. Ibland är individen medveten och ibland omedveten om detta

---

¹⁵ http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=134472&i_word=Bourdieu,%20Pierre

¹⁶ Bourdieu, 1993 s. 305.

¹⁷ Broady, Donald, *Sociologi och epistemologi*, 1991 s. 179.

och i vissa fall kanske de heller inte vill erkänna det att de kläder de har på sig utgör en sådan funktion.

Mycket av Bourdieus studie som utfördes i Frankrike under 1960-talet är aktuell även idag. Frågan är om dåtidens Frankrike och det nutida Sverige skiljer sig så pass mycket som vi kan tro. Trots att trender har skiftat mycket sedan dess är det fortfarande så att habitus påverkar en individs smak. Klassisk musik har eventuellt inte lika stort inflytande i dagens Sverige som till exempel en gedigen kunskap inom andra musikgenrer som ligger mer i tiden idag. En bred kunskap som sträcker sig över olika genrer torde vara mer respekterat än bara inom en.

Nedan kommer vi att redogöra för Bourdieus olika slags kapital men även för fält, sociala rum och habitus eftersom vi kommer att använda oss av dessa i vår analys. Det är dock viktigt att påpeka att kapitalformerna inte är konstanta och fixerade som en individ eller grupps resurser, utan är föremål för ständiga kamper.¹⁸ Förhållandena kapitalen emellan är komplexa eftersom dessa teorier tillämpas på människor som är tänkande. Sociala varelser och samspelet dem emellan är det inte sällan svårt att analysera och förstå.

4.1.1 *Habitus*

Det är habitus som, utifrån varseblivnings- och utvärderingskategorier vilka i sin tur är produkter av objektivt observerbara betingelser, ger mening åt situationen.¹⁹

Sociologen Donald Broady tolkar Bourdieus habitus som ett system av dispositioner som tillåter människor att handla, tänka och orientera sig i den sociala världen.²⁰ Habitus innebär också att en individs framtida handlande påverkas starkt av hennes erfarenheter genom livet. Individens sätt att värdera, välja, uppfatta och handla styrs således utav tidigare erfarenheter. Habitus är både strukturerad och strukturerande eftersom det är ett resultat av individens skilda livsvillkor samtidigt som den utgör ramen för hur individer uppfattar och värderar andra människor och ting.

---

¹⁸ Broady, 1991s.179.

¹⁹ Bourdieu 1993 s.250.

²⁰ Broady, 1991 s. 225.

Habitus är, liksom de olika kapitalen, ett verktyg som används i jämförande syfte, antingen för att jämföra grupper med varandra eller individer men även klasser kan jämföras.²¹

Människor från olika samhällsklasser tar hjälp av kläder, musik, konst, matvanor med mera som symboler för att skapa likhet med den grupp de vill tillhöra och olikhet till den de inte vill tillhöra.²²

Eftersom habitus inte förändras snabbt kommer individen, när den förflyttar sig inom det sociala rummet, bära med sig spår av sitt ursprungliga habitus och detta kan leda till att det finns en viss frånvaro av överensstämmelse mellan individens nya sociala värld och dennes habitus. Detta kallar Bourdieu för Don Quijote effekten som kommer från huvudpersonen i boken *Don Quijote* av Miguel de Cervantes. Don Quijotes habitus kännetecknades av en vilja att vara riddare, men den värld han finner sig i är inte riddarnas, utan han formas till att bli en komisk figur som tolkar situationer på fel sätt, utifrån värderingar som stämmer överens med hans egen habitus men inte med de uppfattningar som finns i det rådande samhället. När vi kopplar detta till kläder blir denna effekt tydlig eftersom vi tror att de kläder som passar bra i förortens kultur kan se märkliga ut på en innekrog i Stockholm city. I vår studie var tre av våra respondenter uppvuxna i förorter till Stockholm. Deras habitus och sätt att föra sig som passade bra in i förorten passade däremot inte in i en innerstadsskola som i sin tur gjorde att de fick anpassa sig till det nya, i deras fall betydde det att köpa kläder som passade in i en innerstadsskola. Mer om detta i resultat och analys.

4.1.2 Symboliskt kapital

Sociologen Anthony Giddens tolkar Bourdieus symboliska kapital som resurser av en mängd olika slag som kan nyttjas av en grupp för att kunna skaffa sig ett försprång i relation till en annan grupp individer.²³ Denna typ av kapital kan enligt Broady i boken *Sociologi och epistemologi* beskrivas som "ett kapital som erkännes", det vill säga symboliskt kapital är det som av sociala grupper igenkännes som värdefullt och tillkännes värde.²⁴ Detta slags kapital menar Broady är Bourdieus mest grundläggande begrepp i sin sociologi. Han hävdar att Bourdieu använder sig av symboliskt kapital för att försöka förklara varför vissa institutioner, universitet, titlar, examina, arbeten med mera har högre aktning och prestige än andra. Enligt Broadys tolkning understryker Bourdieu att dessa uppfattningar inte kommer från enskilda

---

²¹ http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=196651&i_word=habitus

²² Lalander & Johansson, 2002 s.35.

²³ Giddens, 2002 s. 406.

²⁴ Broady, 1991 s. 169.

individer, utan är någonting som uppstår i grupper.²⁵ Symboliskt kapital existerar bara där det finns en marknad för det, exempelvis är en doktorsavhandling inte lika mycket värt hos en urbefolkning som i en storstad.²⁶ I vårt fall kan vi se det som att en Filippa K-tröja inte har samma värde i en kultur som inte kan läsa denna tröja som ett tecken, det vill säga att det är en dyr tröja som symboliserar status och pengar.

4.1.2.1 Kulturellt kapital

De kulturella kapitalet har uppstått eftersom det symboliska kapitalet har börjat kunnat lagras genom lagar, skriftliga dokument, examina med mera. Denna form av kapital dominerar Frankrike och den västliga hemisfären, menar Bourdieu enligt Broady. Kulturellt kapital handlar om dominansförhållanden som tenderar att gälla hela samhället. Institutioners anseende och kultiverade personers språkbruk representerar detta slags kapital. Kulturellt kapital är konkreta tillgångar i form av en fin examen, skolgång på ett högt ansett universitet, stor kunskap inom konst, klassisk musik och litteratur eller ett kultiverat språkbruk.²⁷ Broady menar att kulturellt kapital skulle kunna översättas till bildningskapital. Ju mer kultiverad en individ är på olika plan (konst, utbildning, litteratur och så vidare) desto mer tillgångar av kulturellt kapital har hon eller han. Broady poängterar dock att en individ som har mycket av kulturellt kapital måste vara väl informerad om vad som erbjuds honom eller henne på grund av detta i övriga världen för att kunna dra fulla nytta av det.²⁸

Sociologen Anthony Giddens beskriver Bourdieus teori om en kulturell reproduktion på följande sätt: skolan tillsammans med andra sociala institutioner i samhället bidrar till att sociala och ekonomiska orättvisor består och reproduceras generation efter generation. Skolan påverkar elever till att anamma värderingar och attityder men även vanor som de förespråkar i skolan. I förlängningen betyder detta att skolan ökar den variation av kulturella värderingar och uppfattningar som vi lär oss i låg ålder. När eleverna sedan lämnar skolan har detta lett till att vissa elevers möjligheter har stärkts medan andras hämmats. Språkbruket är en tydlig indikator på hur elever uppdelas, arbetarbarn har ett annat än de som kommer från övre medelklassen. Barn från en högre medelklass känner sig hemma med den kultur och det språk

---

²⁵ Broady, 1991 s. 179.

²⁶ Giddens, 2003 s.170.

²⁷ Ibid. 2003 s. 171.

²⁸ Broady, 1991 s. 175.

som förs i skolan, medan barn ur lägre samhällsklasser får svårigheter att passa in.²⁹ Mer om detta i analysen.

4.1.2.2 Socialt kapital

Socialt kapital kan inte lagras på samma sätt som det kulturella kapitalet eftersom det handlar om tillgångar i form av släktrationer och personkontakter. Förenklat kan vi tyda det som att socialt kapital består i förbindelsen en individ har med andra. Bourdieu menar att socialt kapital är något som samtliga individer i en grupp får tillgång till, exempelvis i en familj eller arbetslag. Individernas kapital, som de för med sig, utgör sammantaget det sociala kapitalet som samtliga kan ta del av och utnyttja. För våra respondenter betyder det att de alla tillhör en skola där samtliga elever får tillgång till deras gemensamma sociala kapital. Vi menar att vänskapsband knyts med elever på samma skola och på sätt utvidgas det personliga sociala nätverket.

Bourdieu menar dock att det sociala kapitalet kan ses som ett komplement till exempelvis kulturellt kapital. Han menar således att en hög examen inte automatiskt leder till en hög tillgång till socialt kapital. Dessa kapital hänger därför inte ihop, men det sociala kapitalet kan vara en förklaring till varför andra kapital kan ge utdelning.³⁰ Har våra respondenter många vänner kan detta leda till ett bra jobb exempelvis som i sin tur ger stort ekonomiskt kapital. Å andra sidan kan det även tolkas som att en inåtvänd person med få vänner som har en hög examen kan ha svårt att finna arbete och i sin tur leder detta eventuellt till ekonomiska svårigheter.

4.1.2.3 Ekonomiskt kapital

Ekonomiskt kapital är helt enkelt tillgång till pengar, det vill säga en individs lön, aktier och allt annat som kan ge ekonomisk avkastning. Våra respondenter visade sig ha bra tillgång till ekonomiskt kapital då de alla rest mycket och menade att de kunde exempelvis spendera upp till tvåtusen kronor på ett par jeans. Vi lade märke till att pengar inte var något som de oroade sig över då de visste att de kunde få pengar från sina föräldrar om de behövde.

Kläder är också en viktig markör då dessa påvisar individens ekonomiska kapital. Tillhör han eller hon en övre medelklass kommer de ha råd att köpa mer prestigefyllda och dyrare

---

²⁹ Giddens, 2003 s. 429.

³⁰ Broady, 1991 s.177.

märken. Kommer individen från en arbetarklass kommer han eller hon utskilja sig genom att använda billigare kläder, men även genom smak av kläder, då detta påverkas av individens habitus.

4.1.3 *Det sociala rummet*

Giddens tolkning av Bourdieu är att han menar att samhället kan beskrivas som ett socialt rum. Det är ordnat med två olika differentieringsprinciper:

- 1) Den totala mängd av kapital som individerna innehar
- 2) Fördelningen mellan kulturellt och ekonomisk kapital

Utifrån dessa principer kan det sociala rummet ses som ett rum med två axlar där den vertikala visar dem som har högt respektive lågt totalt kapital av olika slag. Den horisontella gör en distinktion mellan dem som har kulturellt respektive ekonomiskt kapital.³¹

Varje position i det sociala rummet utmärks av en mängd egenskaper som sammanverkar, det Bourdieu kallar för ”hela den struktur av faktorer som är knutna till en given position i det sociala rummet”³² Därför kan en särskild egenskap inte enkelt frigöras från denna uppbyggnad och säga att den förklarar något för sig självt, till exempel att ålder självt kan förklara en individs livsstil. Vi kan här se att Bourdieu är färgad av strukturalistiska tankar, eftersom han liksom strukturalisterna påpekar att det inte går att studera ett fenomen helt avskilt utan det måste ses i relation till någonting annat.

Bourdieu poängterar att när individen flyttar sig inom det sociala rummet så sker detta inte av ett sammanträffande och det beror heller inte på individens egen vilja. Människan har en bestämd habitus eller bestämda kapital, det vill säga en position, och då är skilda levnadsbanor mer eller mindre sannolika. Med detta menas alltså att en särskild position i det sociala rummet automatiskt för med sig en viss habitus och detta habitus bestäms av den position individen har intagit.

Individernas förflyttningar inom det sociala rummet sker inte av en slump, eftersom dels krafterna som strukturerar detta rum övar inflytande också på individerna, dels individerna själva har sin egen tröghet, det vill säga sina egenskaper - att sätta emot fältets krafter, egenskaper som finns i förkroppsligat tillstånd som dispositioner eller i objektiverat tillstånd i exempelvis tillgångar, examina och titlar. Mot en bestämd nedärvd kapitalvolym svarar ett knippe ungefär lika sannolika banor som leder till ungefär likvärdiga positioner.³³

---

³¹ Giddens, 2003 s. 425.

³² <http://130.237.240.23/kurshemsidesdokument/20052/SAUO2N/100/1/Boudieulathund.pdf>

³³ Bourdieu, 1993 s 264.

Detta innebär för våra respondenter att de beroende på var de har sin huvudsakliga uppväxt i rummet av sociala positioner också till stor del avgör deras smak och preferenser. Vi kan direkt relatera detta till kläder, då smaken och habitus är avgörande för de kläder en individ kommer att använda. Individen kan vara nyrik men smaken förändras inte omedelbart av ett större ekonomiskt kapital, då smak och habitus är något som sitter på kroppen det vill säga i en individs sätt att klä sig, tala, gå och så vidare. Att inställningen och relationen till kläder påverkas av habitus ser vi exempel på hos Anna och Natalie i vår studie, eftersom de båda anser sig vara starkt påverkade av sina mödrar när det gäller de kläder de inhandlar och har på sig.

När vi nu redovisat för Bourdieus teorier övergår vi till semiotiken eftersom även denna är intressant för vår uppsats. Som vi skrev i syftet ämnar vi även ta reda på vad kläder symboliserar för tjejerna och för detta anser vi oss behöva semiotiken.

4.1.3.1 Fält

Ett fält kan beskrivas som ett strukturerat tidsrum där individer slåss om symboliska och materiella tillgångar som är gemensamma för dem, det vill säga att de strider om positionerna i det sociala rummet. Till följd av en gemensam tro på det egna fältets potentialer har dessa strider en benägenhet att institutionaliseras vilket leder till förslutning av fältet för dess egen skull.

Varje fälts specifika logik bestämmer vilka egenskaper som är gångbara på just den marknaden, vilka som är relevanta och verksamma i det aktuella spelet, och som i förhållande till detta fält fungerar som specifikt kapital och därigenom som förklarande faktor till praktikerna.³⁴

Det är på dessa fält som skilda kapitalformer kan omvandlas till andra kapitaltyper och till följd därav också till symboliskt kapital. Vi kan exemplifiera detta genom att visa hur utbildning kan omvandlas till arbete och ekonomiskt kapital. Positionerna i fälten bestäms alltså av fördelningen av olika former av kapital eller resurser.³⁵

---

³⁴ Bourdieu, 1993 s. 270.

³⁵ www.ibf.uu.se/PERSON/mats/papers/bourd04pa.pdf

Bourdieu uttrycker det som:

Kapitalet är ett socialt förhållande, det vill säga en social energi som inte existerar och producerar sina effekter någon annanstans än inom det fält där det producerar och reproducerar sig självt, så emottar var och en av de till klassen knutna egenskaperna sitt värde och sin verkan från de för varje fält specifika lagarna ³⁶

Vi skulle vilja se Stockholm som ett fält i vår undersökning men inom detta fält finns institutioner som till exempel skolan och hemmet. Inom fältet utövar olika grupper och individer strider om fältets positioner. Vi kan betrakta Stockholm som ett modéfält, då det är här som modet oftast börjar och sprider sig ut över landet. Det är också här designers jobbar, huvudkontor till klädkedjor ligger samt olika tävlingar och prisutmärkelser ges för just mode.

4.2 Semiotik

Vi har valt att titta lite närmare på semiotik i denna uppsats eftersom vi anser att det är en naturlig och relevant fortsättning på den information vi får fram. Vi vill kunna tolka vår data vidare och får reda på vad kläderna symboliserar för våra respondenter, inte bara att de påverkas utifrån deras olika tillgångar av kapital och habitus. Semiotiken kan återföras på två källor, den amerikanske filosofen Charles Sanders Peirce (1839-1914) och den schweiziske lingvisten Ferdinand de Saussure (1857-1913). Båda har en grundläggande betydelse för utvecklandet av semiotiken, därför har vi valt att ta med bägge två.

Semiotik är en vetenskap om teckensystem som består av till exempel språk, signaler och symboliska ritualer. Detta system är koder eller regler för kommunikation inom ett kollektiv. Att forska inom semiotiken betyder att forskaren måste försöka få reda på hur något blir bärare av vissa betydelser. Semiotiken vill finna allmänna regler och regelbundenheter och därför försöker den beskriva dessa fenomen som generella funktioner i ett slags system.³⁷ Det är därför viktigt att inom denna vetenskap finna skilda särdrag för att skilja olika tecken och andra betydelser åt. För att kunna finna dessa särdrag använder sig forskaren inom den semiotiska teorin av två olika begrepp, *denotation* och *konnotation*. Denotation tyder på det som är den första direkta betydelsen, och konnotation den så kallade indirekta betydelsen. I relation till kläder kan man säga att denotation är att hålla kroppen varm. Konnotationen

---

³⁶Bourdieu, 1993 s.270.

³⁷

<http://www.oru.se/oru/upload/Institutioner/Ekonomi%20statistik%20och%20informatik/Dokument/Informatik/InformatikD/Uppsats%20arbete/HT2001/Vad%20utm%20E4rker%20kommunikation%20via%20Internet.pdf>

således betyder den indirekta betydelsen som för våra respondenter betyder att kläder även visar en viss status. En anledning till åtskillnaden mellan denotation och konnotation är förståelsen för tecknets förmåga att variera med tid och rum, det vill säga att ett och samma tecken i ett visst system kan komma att betyda olika saker på samma gång.³⁸ Därför måste det tas hänsyn till vilken kontext som tecknet används i. Det är med andra ord viktigt att inom semiotiken kunna beskriva likheter och olikheter mellan olika sätt på vilka skilda betydelser uttrycks samt samverkan mellan dessa. För att tecken ska bli meningsfulla måste de tolkas i relation till andra.³⁹ Kläder är tecken och dessa jämförs ständigt med andra kläder i form av kvalitet, märke och pris. Individer köper kläder för att det betyder något för dem själva men även för andra. Vad dessa plagg symboliserar skiljer sig åt från individ till individ, men de har alltid, medvetet eller omedvetet, en betydelse.

De konnotativa och denotativa betydelserna regleras av koder och överenskommelser som sammanbinder uttryck med innehåll. Det betyder således att koder hjälper tecken att få en viss innebörd. Ibland kan dessa anses vara så naturliga att det inom samhället och dess kultur aldrig kan uppfattas som att de egentligen är konstruerade. Den norska medieforskaren Jostein Gripsrud, skriver i *Mediekultur, mediasamhälle* att kultur kan definieras som en gemenskap baserad på gemensamma koder.⁴⁰

4.2.1 Ferdinand de Saussure

Den schweiziske lingvisten Ferdinand de Saussure som myntade begreppet semiologi som härstammar från grekiskans *semeion* som betyder just tecken. Han menar att ett tecken är en helhet som består av ett materiellt uttryck och ett immateriellt (tankemässigt) innehåll. Han menar således att det materiella uttrycket kan vara bestående av streck, prickar, figurer, ljudvågor eller andra mer handfasta fysiska ting, och alla dessa fenomen som vi kopplar till en viss föreställning eller tanke. Alltså, i vår undersökning betyder det att ett par jeans inte bara är ett par jeans. Är de av ett prestigefyllt och dyrt märke sänder de också ut en andra signal; de som bär dem har pengar. Saussure menar att vi som individer inte funderar över dessa samband eftersom det finns koder som reglerar detta, koder som vi lärt oss för länge sedan.⁴¹

---

³⁸ Gripsrud, Jostein, *Mediekultur, mediasamhälle*, 2002 s. 142.

³⁹

<http://www.oru.se/oru/upload/Institutioner/Ekonomi%20statistik%20och%20informatik/Dokument/Informatik/InformatikD/Uppsatsarbete/HT2001/Vad%20utm%20E4rker%20kommunikation%20via%20Internet.pdf>

⁴⁰ Gripsrud, 2002 s. 144.

⁴¹ <http://www.archivo-semiotica.com.ar/Elsigno.html>

Dessa är så kallade konventioner som betyder att de har etablerats utifrån en vana i enighet inom ett kollektiv.⁴²

4.2.2 Teckenbegreppet hos Charles S. Peirce

Semiotik är ett begrepp som myntades av den amerikanske filosofen, fysikern och matematikern Charles Sanders Peirce. Han menade att tecken är allt som på ett eller annat sätt står för något annat för någon, det vill säga att allt är tecken så länge det har en betydelse för individen. Vi kan exemplifiera detta genom att analysera betydelsen som Canada goose-jackor har haft de senaste åren, särskilt för ungdomar och som även två av våra respondenter bar. En sådan jacka kostar flera tusenlappar jämfört med en vanlig vinterjacka. Varför väljer ungdomar att köpa en sådan jacka när den är så dyr? Det är här semiotiken kommer in. I detta exempel betyder ett märke som Canada goose prestige och status.

Semiotiken är situationsberoende eftersom den varierar från individ till individ, två personer kan uppfatta och tolka ett tecken på olika sätt. Därmed bortfaller distinktionen mellan associationer och konnotationer och även den skillnad som görs mellan denotation och konnotation. Peirce menar att det är omöjligt att bestämma tecknens slutliga eller absoluta innebörd. Denna process av ständigt nya processer kallar han för oändlig semios. Han delar också in tecknen i tre olika sorter beroende på vilken logisk koppling som finns mellan tecknet och det som det står för.⁴³ Vi tar upp den första eftersom den är den enda som är intressant för vår studie. Denna sort, som han kallar för symboler, är där förbindelserna beskrivs som godtyckliga och konventionella. Hit hör de ting eller fenomen som utgår från att vi lärt oss en viss kod för att kunna förstå dess betydelser.⁴⁴ Ett exempel är modevärden där nya trender ständigt uppstår. Vissa kläder är ”inne” och andra ”ute”, och dessa trender uppkommer och bestäms av de stora modecentra som finns i Paris, Milano och New York. Dessa sprids sedan ut till resten av samhället som sedan accepterar dem som nya, heta trender.

---

⁴² Gripsrud, 2002 s. 139-140.

⁴³ <http://www.archivo-semiotica.com.ar/Elsigno.html>

⁴⁴ Gripsrud, 2002 s. 149-151.

5. Metod

5.1 Den kvalitativa studien och eventuella problem

Metoden vi har använt oss utav är en kvalitativ studie då vi har intervjuat ett fyra tonårstjejer om deras relation till kläder. Vi ställde frågor angående deras bakgrund, skolgång, vänner, fritidsintressen och inte minst kläder. Vi gjorde en djupintervju i grupp eftersom vi ansåg att våra respondenter skulle ge utförligare svar när de befann sig bland vänner och kunde diskutera fritt. Vi ville även att de skulle se likheter och olikheter i jämförelse med varandra, vilket krävde en gruppintervju. Vi ville att jämförelsen dem emellan skulle påvisa om individer med liknande habitus och kapital har liknande relation till kläder eller inte. Vi hade även en tidsbegränsning som gjorde att vi ansåg att denna slags intervju var lämplig.

Vår ambition var att de frågor vi arbetat fram var så fria från ledande frågor som möjligt. De frågor vi ställde arbetade vi fram utifrån boken *Homo academicus* av Bourdieu.⁴⁵ En svårighet när det gäller gruppintervjuer är att det kan uppstå en slags rangordning bland de som blir intervjuade. En blir mer tongivande än de andra och en annan kan bli tystare än vanligt. Vi försökte kringgå detta problem genom att få alla tre respondenter att svara på samtliga frågor och få ta den tid på sig att svara som de kände att de behövde.

Ett annat problem när det gäller intervjuer kan vara att respondenterna tenderar att svara det de tror att forskaren vill höra. För att undvika detta försökte vi ställa så klara frågor som möjligt där det samtidigt inte framgick vad vi önskade för svar. Detta är viktigt för att få ett så rättvist visade material som möjligt och som är intressant för oss som forskare att tolka.

En annan svårighet med en gruppintervju är att respondenternas svar kan bli påverkade av varandra. Eftersom det är ungdomar som ska intervjuas anade vi att de eventuellt i större mån än vuxna kommer att ta i beaktande de andra respondenternas svar. Vi försökte i den mån vi kunde undvika även denna svårighet genom att skapa en miljö där varje respondent kände att deras svar är viktigt och att de ska utgå från sig själva och inte de andra. Eftersom frågorna vi ställde handlar om kläder och bakgrund för att kunna koppla till Bourdieus teorier kunde ett annat problem bli att det handlar om prestige att äga dyra kläder och att heller inte vilja berätta om sin bakgrund om detta är en känslig fråga för någon respondent. Det gällde för oss

---

⁴⁵ Bourdieu, 1996.

som forskare att vara medvetna om dessa svårigheter och försöka tyda respondenterna, vara lyhörda och föra intervjun åt rätt håll.

5.2 Genomförandet av intervjun och urval

För att få tag på lämpliga respondenter ringde vi runt till olika gymnasier i Stockholms innerstad. Vi hade tänkt att en lärare kunde ta ut lämpliga respondenter som han eller hon ansåg vara pratglada ”trendsetters”. Detta gick dock inte att utföra eftersom rektorerna vi kom i kontakt med inte ville hjälpa till. Deras svar var att de fick förfrågningar från studenter från olika universitet och högskolor om att få utföra sådana här intervjuer och andra slags undersökningar flera gånger i veckan och att deras elever således var trötta på det. Deras lösning var att antingen göra intervjuer med förortstjejer eller att komma till deras skola och försöka locka elever till att vara med på egen hand. Det hade eventuellt blivit intressantare svar med de respondenter vi från början velat intervjua, det vill säga ”trendsetters”. Om tjejerna vi intervjuade var representativa för samtliga innerstadstjejer i den åldern kan vi inte heller säga, eftersom de bara var fyra stycken och dessutom blev utvalda enligt nedan.

Vi löste till slut det hela med att en av oss hade en kusin och hon och hennes tre kompisar som studerar på ett gymnasium som är en friskola i Stockholms innerstad ställde upp. Samtliga respondenter var 16 år och gick således första året på gymnasiet. Intervjun tog lite över en timme och vi gav dem en biocheck var för besväret. Vi vill påpeka att skolan de går på enbart tar in elever som sökt dit via sina betyg och resultatet blir att eleverna kan skilja sig åt mer i avseende av habitus och olika kapital än de som går i en kommunal skola i innerstaden, eftersom de blir tilldelade platser i den skola som är närmast bostaden.

Innan själv intervjun hade vi ett samtal där vi informerade om oss, vad det hela skulle handla om samt konfidentialitet. När vi möttes skakade samtliga hand med oss båda. Under intervjuens gång var de tillmötesgående och lyssnade till frågorna och verkade intresserade av vad som skulle komma men även av varandras svar. Vi upplevde inte att någon försökte förlöjliga någon annan och de verkade tycka att det var kul att få vara med i en intervju.

För att våra respondenter skulle få vara anonyma gav vi dem fingerade namn. Vi uppgav inte heller vart de bor, deras härkomst samt vilket gymnasium de gick på. Vi valde att videofilma eftersom det annars skulle vara svårt att hålla koll på vem som sade vad eftersom det var fyra respondenter. Genom att sedan studera videon kan vi analysera kläder och kroppsspråk.

Eftersom en av oss ägde en videokamera föll det sig naturligt att det hon som fick filma och den andra som fick utföra intervjun. Respondenterna var positiva till att bli filmade och vi märkte inte att de blev påverkade av detta. Vi transkriberade intervjun och skrev sedan ut den i en mer lättillgänglig form där vi även gjorde kopplingar till Bourdieu. Den sista versionen finns att läsa i resultatavsnittet.

Under utförandet av intervjun fick en av respondenterna tyvärr gå, eftersom hon skulle ha lektion. Vi har valt att ha med hennes svar i transkribering, resultat och analys trots detta, eftersom vi anser att detta inte kommer att vara ett problem och påverka uppsatsen på något negativt sätt. Vi anser däremot att hennes svar var bra och utförliga och kommer således vara viktiga för vårt fortsatta arbete.

6. Resultat

Som vi skrev i syftet ämnade vi att ta reda på hur våra respondenters habitus och tillgångar av olika kapital såg ut. Vi arbetade fram frågor om detta genom att läsa in oss på Bourdieus teorier. I detta avsnitt redogör vi svaren på våra frågor men gör även en del kopplingar till Bourdieus teorier och kortare tolkningar. En utförligare diskussion samt hur våra respondenter sedan påverkas av detta i sin relation och inställning till kläder och vad kläderna symboliserar för dem finns i analysavsnittet.

Utifrån Bourdieus tankar om habitus ställde vi frågor till våra respondenter angående deras bakgrund och familj eftersom habitus formar smaken.⁴⁶ Det visade sig att samtliga var födda i Stockholm och att de nu bodde i förorter och närförorter till Stockholm. När det gällde syskon hade två av respondenterna tre syskon vardera och de andra två ett syskon var. Syskonen visade sig vara nära respondenterna i ålder eftersom samtliga utom ett fortfarande gick i grundskolan eller gymnasiet. System till Mikaela hade gått ut gymnasiet och studerade nu mode i Aten. Vi tolkar detta som att denna familj tyckte att det var viktigt att investera i utbildning för att få ett större kulturellt och socialt kapital. I förlängningen betyder detta eventuellt även ett större ekonomiskt kapital.

Vi frågade våra respondenter om sina föräldrars skolgång eftersom föräldrarnas habitus och inställning till utbildning på så sätt kunde tydliggöras. Föräldrarnas skolgång hade tjejerna

---

⁴⁶ Bourdieu, 1993.

inte lika mycket kunskaper om som vad de jobbade med. En möjlig anledning till detta var att vad deras föräldrar jobbade med för tillfället hade en direkt koppling till tjejernas egen ekonomi, även inräknat klädinköp. Att ha föräldrar med ett högre avlönat arbete betydde för tjejerna att de fick ett större ekonomiskt kapital som även förde med sig status och skönhet. Vi frågade även tjejerna om deras föräldrar studerat på högskola eller universitet och fick svaret att Carolines föräldrar gått på tandläkarhögskolan och sedan startade de en egen privat tandläkarklinik som de fortfarande hade. Anna visste att sin pappa studerat på högskola eller universitet men inte om hennes mamma gjort högre studier än att gått ut gymnasiet. Mamman jobbade inom äldreården och pappan var restaurangägare. Natalie sade att hennes pappa gått ut gymnasiet men visste inte mer om hans skolgång och heller inte exakt vad han arbetade med nu förutom att det var något med plåtar. Däremot visade det sig att mamman gått långt inom den akademiska världen och numera var specialiserad på att tillverka pacemakers. Mikaelas föräldrar hade båda gått ut grundskolan men ingen av dem hade gått på gymnasiet eller högskola/universitet. Mamman jobbade som egenföretagare och drev en frisörsalong medan pappan var målare.

Eftersom även skolan formar en människas habitus ställde vi frågor för att få reda på hur våra respondenters skolgång såg ut. Det visade sig att skolgången skilde sig åt en hel del. Två av dem hade gått i kommunala skolor fram till gymnasiet då de alla går på en friskola. De andra två skilde sig på så sätt att Natalie gått i friskola hela grundskolan och Caroline på privatskolor men även kommunal skola fram till gymnasiet. Den friskola de gick på nu antog enbart elever som sökte dit genom sina betyg. Eftersom Carolines språkbruk var bättre än de övriga tolkar vi det som att hennes skolgång kan ha påverkat hennes kulturella kapital. Att Carolines uppväxt i en närförort till Stockholm och att hennes föräldrar hade en annorlunda plats i det sociala rummet jämfört med de andra respondenternas menar vi gav Caroline en annan kapitalsammansättning än dem. Eftersom möjligheten fanns att någon av dem gått i kristen skola, flyttat hit från ett annat land för en kort tid sedan och så vidare menar vi att detta definitivt hade varit viktigt för hur de klädde sig idag men även inställningen till kläder. Vi ville genom att ställa dessa frågor få fram sådan relevant fakta. Att tre av våra respondenter gått i skola i förorten menar vi påverkade deras relation till kläder jämfört med Carolines eftersom modet på de olika platserna skiljde sig åt.

Respondenterna hade liknande mål när de väl blir färdiga med gymnasiet. Samtliga hade ambitionen att resa utomlands för att sedan studera på högskola utomlands eller i Sverige. De främsta argumenten för att åka utomlands var att de vill lära sig nya språk, träffa nya människor och se sig om i världen. Mikaela menade följande: ”Alltså, jag vill uppleva mycket. Eller såhär, försöka klara mig själv.” Detta verkade samtliga vara överens om. Mikaela hade också mer planer än de andra på vad hon så småningom ville studera. Hon ville studera något inom kost och hälsa för att sedan kunna föreläsa om detta i skolor och eventuellt även hjälpa elitidrottare att nå sina mål. Anna hade ambitioner att studera någonting inom IT. De andra två tjejerna visste inte vad de skulle studera. Det fanns dock ingen skola som var mer intressant än någon annan att studera vid. Utbildning verkade således vara viktigt för tjejerna, även om de inte visste exakt vad de ville studera och vart. I likhet med Bourdieu ansåg de att en högre utbildning var viktigt för att få en bättre framtid. Detta var en inställning de lärt sig från sina föräldrar eftersom föräldrarna antagligen påverkat dem med att fortsätta studera på gymnasienivå och det verkade naturligt att även fortsätta studera även därefter på högskola eller universitet. Genom att få en högre utbildning är sannolikheten att få ett högre avlönat jobb större och därmed förändras smaken och inställningen till kläder.

Fritidsintressen verkade vara av ungefär samma slag våra respondenter. Det handlade mest om att träffa vänner och hålla sig i form och se bra ut när de inte hade läxor. Mikaela hade också tränat handboll men blivit skadad. Nu coachade hon istället de som spelade. De två som hade pojkvänner umgicks med dessa på sin fritid.

Vi kom även att fråga tjejerna om semestrar och utlandsresor som de gjort tillsammans med sina familjer, då detta tydligt kan kopplas till deras ekonomiska kapital men även till det sociala och kulturella kapitalet. Samtliga sade att de rest mycket, speciellt när de var yngre. De hade främst gjort resor inom Europa, men eftersom två av respondenterna hade samma utländska ursprung åkte de till detta land ibland. Dessa två tjejers föräldrar ägde bostäder i Spanien, därför reste de även ofta dit. Detta tydde på att respondenterna hade ett gott ekonomiskt kapital och att de hade en vilja att utveckla sitt kulturella kapital via att lära sig språk och nya kulturer. Att resa så pass mycket hade exempelvis inte gått om de bott med en ensamstående förälder med ett normalavlönat arbete. När vi såg närmare på respondenternas svar och kopplade det till Bourdieus teori om habitus kunde vi tyda att de hade liknande bakgrund vad gäller utlandsresor. Detta tolkar vi som att de även, i och med resorna och

upplevelser där, hade liknade erfarenheter vilket ledde till ett liknande synsätt på världen. Dessa erfarenheter ingår i habitus.

Vi tyckte även att det vore intressant att höra vad föräldrarna hade för relation till kläder. Vi menar att föräldrarnas inställning till kläder påverkar sina barns inställning på så sätt att om föräldrarna spenderade mycket pengar och köpte dyra plagg blev denna inställning anammad av barnen. Vi frågade därför hur mycket pengar de trodde att föräldrarna spenderade på kläder. Papporna verkade uteslutande inte ha något större behov av att köpa nya kläder. De blev mer eller mindre tvingade av övriga familjemedlemmar att gå och köpa nya kläder. Mammorna shoppade mer, men lade de mesta pengarna på att köpa kläder till sina barn. Natalies mamma verkade ha mest koll på hur mycket pengar som spenderades på vad och att även hon skulle få sin egen del. När vi kopplade detta till Bourdieu kunde vi se att habitus överfördes via föräldrarna, i detta fall mammorna. Smaken är ofta inlärd och omedveten, vilket också detta tydde på då mammorna hade stort inflytande på sina döttrars kläder. Det verkade således som att det var kvinnorna i våra respondenters familjer som var de som formade smaken när det gällde kläder.

För att få reda på våra respondenters inställning till kläder ställde vi frågor angående symboliskt kapital som kan tyckas vara lite djupare. Vi ställde frågor om de tyckte att deras kläder visade vilka de var, vad deras kläder symboliserade och liknande frågor eftersom detta direkt kunde kopplas till ett av våra syften. Klädernas betydelse, förutom att hålla en varm, tyckte respondenterna var att de kunde vara någonting de enbart hade för ett tillfälle för att visa upp sig, exempelvis när de gick på en tillställning. Caroline poängterade dock att kläder inte alltid visade vem individen är och att hon hade erfarit detta ett flertal gånger. Bara för att en person klär sig avvikande betyder det inte att den är på ett visst sätt, menade hon. Caroline menade således inte att en person som visade upp ett visst slags yttre med kläder behövde stämma ihop med denna individs personlighet och identitet. Att just Caroline reflekterade över detta tror vi kan bero på att hon själv varit med om att bli dömd för sitt yttre på ett negativt sätt. Hennes yttre, enligt oss, var mer stylat än de övriga och tillsammans med hennes bakgrund är det möjligt att förortstjejer skulle kunna uppfatta henne som en ”stropp”.

Det viktigaste var trots allt att de var bekväma i de kläder man hade på sig, annars tyckte de att det syntes att de inte var det. Våra respondenter klädde sig numera i märkesjeans och snygga tröjor till vardags. När de respondenter som kom från förorten gick i skolan där kunde de klä sig mer avslappnat, som i mjukisbyxor till exempel. Här kunde vi göra en koppling till

Bourdieu's don Quijote-effekt eftersom tre av tjejerna var uppvuxna och bodde i förorter och nu hade kläder för att passa in i en innerstadsskola, det vill säga dyra jeans och någon snygg tröja. När de gick i skolan i förorten menade de att de inte behövde bry sig lika mycket om att vara fina och hade heller inte lika dyra kläder på sig. Att till en början känna sig främmande i dessa nya kläder är sannolikt något som de själva upplevt.

Vi återkom till vänner och frågade om de skulle påpeka för en vän om denne hade på sig ett märke de inte gillade. Detta hade ingen större roll, det var viktigare att säga till om kläderna satt fel. Tjejernas reaktion till denna fråga var intressant, eftersom de skruvade på sig och inte riktigt visste vad de skulle svara. Antagligen var detta på grund av att de inte varit med om detta och heller inte visste exakt vad som skulle hända i ett sådant scenario.

Till sist frågade om vi kunde se likheter och olikheter dem emellan. De ansåg att de alla tyckte lika om det mesta och Anna och Natalie kände en stark koppling till varandra eftersom de hade samma bakgrund. Med detta menade de inte främst etnicitet utan att de hade varit med om liknande händelser i livet. Klädmässigt tyckte de att de hade liknande stil om än lite mer avslappnad än tjejerna i årskursen över. Som tidigare nämnt klädde sig våra respondenter oftast i märkesjeans och snygga tröjor, enligt dem själva. Eleverna på deras friskola var väldigt lika till utseendet men detta fenomen tyckte de att de även kunde se på andra skolor. Skolan Kulturama, som specialiserar sig inom estetiska ämnen, kom till deras skola tre gånger i veckan och tjejerna menade att även de såg likadana ut. Som Anna uttryckte det hela, ”de ska ha hemmagjorda kläder, de ska göra en poäng av det hela”. Här ser vi ett exempel på en vilja hos våra respondenter att vilja tydliggöra att de *inte* tillhörde den grupp som har hemmagjorda kläder. Kläderna var således en viktig markör för att avgränsa sig från andra.

Kulturellt kapital, enligt Bourdieu, handlar främst om skola och utbildning.⁴⁷ Ovan redogjordes för respondenterna och deras föräldrars skolgång. Vi frågade vidare om deras gymnasium som de nu gick på och vad det var som var utmärkande drag för just deras skola. Det visade sig att en överväldigande majoritet på skolan var tjejer. De flesta var av svenskt ursprung och Natalie uttryckte att det var mycket ideal på skolan vilket vi tror kan påverka respondenternas inställning till kläder. Med ideal menade hon och de övriga att de kvinnliga eleverna var väldigt lika varandra vad gäller utseendet. Detta menar vi måste ha påverkat även våra respondenter eftersom de ville passa in i den nya miljön och vara som de övriga. Det är

---

⁴⁷ Bourdieu, 1993.

intressant att de uttryckligen reflekterar över att eleverna var ”svenska”. Tre av respondenterna hade själva hade utländskt påbrå men trots att de var födda i Sverige såg de inte sig själva som svenskar. Kanske var denna reflektion utifrån de skolor de tidigare skolor de gått på i förorten då det gick antagligen fler elever med utländsk härkomst där.

Anna menade att ”man måste se snygg ut, *hela tiden*” i skolan. Detta tolkar vi som att hon hela tiden måste *passa in* i skolmiljön. De var dock överens om att det inte var lika viktigt nu som i början med att klä sig snyggt eftersom de kände de andra eleverna bättre nu. Tjejerna investerade således i en speciell strategi där de från början klädde sig så fint de kunde för att sedan, när de lärt sig spelet och funnit vänner, kunde slappna av och inte bry sig lika mycket om sitt utseende. Det verkade dock viktigt att från början, när eleverna mejslade ut vilka som hörde ihop med vilka, visa upp sig från sin absolut bästa sida. Samtliga respondenter menade även att de hade bekvämare kläder på sig hemma än i skolan så som mjukisbyxor och liknande. När vi reflekterar över detta tolkar vi det som om skolan blir en arena för dem att visa upp sig och för att bli en i gänget. Tjejerna sade också att de ansåg att det fanns skillnader mellan innerstads- och förortsungdomar när det gällde deras kläder. I innerstaden verkade eleverna bry sig mer om hur de såg ut. De kompisar de hade som gick i gymnasier utanför stan kunde gå till skolan osminkade och i mjukisbyxor, detta kunde inte ske om man gick i skola i Stockholms innerstad, menade de. En slags hierarki mellan skolor i Stockholm menar vi oss kunna tydas i deras svar. Det var viktigare att se bra ut och visa upp sig med snygga kläder i en skola i innerstaden än en i förorten. Stockholm var det fält där våra respondenter rörde sig inom. Inom detta fält hade de sina sociala nätverk och det var även där som de ville visa sig från sin bästa sida med snygga kläder med mera. Tjejerna trodde inte att klädskillnaderna berodde på pengar, de ansåg att vem som helst kunde köpa stilen eftersom många på deras skola kom från förorter men ändå såg ut som de bodde på Östermalm. Här kunde vi tyda en viss brist på koll hos våra respondenter, eftersom en individ som har bra koll på modet och vet vad som är ok och inte lätt skulle kunna se om en förortstjej hade ”fel” kläder på sig. Våra respondenter menade att det bara inte gick att köpa lika mycket kläder. De reflekterade inte själva över kopplingen där emellan, det vill säga för att köpa kläder behövs pengar och därmed sitter ekonomiskt kapital och inställningen till kläder tätt ihop. Tjejernas uttalande om att vem som helst kan köpa stilen går helt emot Bourdieus teorier om smak och klass. Den inställning till kläder som tjejerna hade bestäms av vilken smak de har, och denna smak påverkas av deras habitus. Om en individ har pengar kan han eller hon visserligen köpa stilen men om inte smaken för den stilen finns kommer individen inte vilja skaffa den.

Angående kopior av märkeskläder var tjejerna överens om att det var bra att de fanns, men att individen inte fick använda för mycket av dem. Accessorier var mer okej än en hel utstyrelse med klädeskopior. De menade också att det fanns en stor skillnad mellan bra och dåliga kopior och att man skulle passa sig för de dåliga. Flera av respondenterna hade flera fejkaccessorier och tyckte att det var helt okej. Tjejerna tyckte att snygga accessorier överlag var viktigare att ha än snygga övriga kläder eftersom dessa kunde få vilket plagg som helst att se snyggt ut. Konsten att behärska en stil verkade viktigt liksom att veta vad som var rätt och fel, inne och ute när det gäller kläder och även kopior. Återigen kunde vi här se hur smak och habitus är avgörande för vilka plagg tjejerna använde och vilka fejkaccessorier som var okej att ha.

Eftersom vi var intresserade av att veta vad kläderna symboliserade för tjejerna var det av intresse att veta om de föredrog något visst märke eller klädaffär. De sade att de inte hade några direkta favoritbutiker eller märken som de brukade köpa. De menade att de plagg som satt bra köpte de, det spelade ingen större roll varifrån de kom. Det är dock av intresse att påpeka att de kläder de köpte uteslutande verkade komma från klädkedjor som var kända. Det var bara Anna som hade en butik hon återkom till, nämligen MQ. Jeans verkade dock vara viktigare än andra kläder. Eftersom jeans skulle hålla länge köpte de gärna jeans av ett bättre och dyrare märke. Butiker de inte ville köpa kläder i var Lindex och KappAhl eftersom dessa två affärer hade kläder som deras mammor skulle kunna ha på sig. Vi menar att vi av detta kunde tyda att trots att de påstod att klädernas märke inte spelade någon roll var det ändå vissa kedjor som inte var okej att handla i och att märket på jeansen var så pass viktigt indikerade också på att klädernas märke visst spelade roll.

Vidare fortsatte intervjun med frågor angående secondhand, designers som samarbetar med klädkedjor samt modetrender från världens främsta modestäder. Det visade sig att bara en av våra respondenter varit inne i en secondhand-butik. Den allmänna uppfattningen hos tjejerna var att kläderna nog var ganska ofräscha och det verkade inte som om de hade någon större lust att köpa någonting i en sådan butik. Detta var intressant, eftersom de tidigare sagt att det inte spelade någon roll vart de köpte sina kläder. Enbart Natalie sade att hon, om något, skulle kunna tänka sig att köpa smycken i en secondhand-butik.

När det gällde H&M:s samarbete med designern Stella McCartney var respondenterna positiva och alla visste vem hon var och att samarbetet mellan designern och H&M fanns. De ansåg alla att det var bra att de gjorde billigare och snygga kläder som de hade råd att köpa, speciellt eftersom det fanns press på skolan att de ska vara snyggt klädda. De tyckte att H&M överlag fått ett uppsving och att det inte var pinsamt som förr att ha sådana kläder på sig. Det var just variationen hos H&M som de gillade. Det var bara Natalie som uttryckte ett intresse av att följa modetrender från städer som Milano, New York och Paris. Detta gjorde hon främst genom tv och tidningar, men det var mest stilen och inte märkena hon var intresserad av eftersom hon ändå inte kunde köpa så pass dyra kläder. Inom olika institutioner och relationer inom fältet visade det sig att kläderna hade olika funktion och olika betydelser. I skolan var det viktigt att se bra ut och passa in, i hemmet spelade kläderna ingen större roll.

För att få reda på vilken signifikans kläderna hade tillsammans med eventuella pojkvänner frågade vi även våra respondenter om pojkvänner och om det var viktigt för dem att vara snygga inför sina dessa. De två respondenterna med pojkvänner hade varit ihop med dessa fem månader respektive ett och ett halvt år. De tyckte båda att det var viktigt i början att se bra ut men att det inte var så längre eftersom de kände sina pojkvänner nu och kände att de kunde slappna av på ett annat sätt. Caroline uttryckte det som ”nej, alltså man blir ju bekväm till slut, det är det som är viktigt, det är det kärlek är annars har man fått fel uppfattning av det tror jag.” Kärlek är alltså att vara bekväm, inte att klä sig i fina kläder för att ha den rätta looken inför sin pojkvän.

Vidare ställde vi frågor som vi kunde koppla till Bourdieus teori om socialt kapital. Samtliga tjejer hade fem eller färre nära vänner som de hade kontakt med nästan varje dag. Alla ansåg att skolan var det främsta stället där de lärde känna sina vänner och att de sedan lärde känna andra via sina kompisar. Som Caroline uttryckte det: ”mina vänner har jag träffat via skolan. Sen träffar man deras vänner och blir vänner med dom och det blir som en cirkel.” Denna cirkel innebär mer än bara vänskap. Det handlade också, enligt vår tolkning, om ett stort nätverk av tankar och åsikter som påverkade alla som ingick i det i mer eller mindre utsträckning. Vi trodde heller inte att det var en slump att deras föräldrar ville att de ska gå i en skola i innerstan. Det var här viktiga sociala kontakter knyts som kan utnyttjas senare i vuxenlivet. Vi utvecklade detta med hjälp av Bourdieu genom att mena att föräldrarna investerade ekonomiskt kapital genom att köpa kläder till sina döttrar för de ska passa in och att detta skulle resultera i ett större kulturellt och socialt kapital i ett senare skede för dem.

Anna påpekade vidare att hon hade olika vänner för olika aktiviteter som hon kunde ringa. Enbart Mikaela såg en släkting som en nära vän, sin kusin, och hade även lärt känna en del kompisar genom handbollen som i och för sig också gick i hennes klass. Idrott skapar socialt kapital och detta kan vi se exempel på i detta svar av Mikaela då hon umgås med andra som intresserar sig för handboll.

Även om vår undersökning inte i första hand handlade om vad våra respondenter använde *i sig* utan inställningen och relationen till kläder ansåg vi det viktigt att fråga om deras klädstil eftersom detta behövdes tolkas i analysdelen med hjälp av semiotiken. Vi frågade även om de ansåg att deras klädstil påverkades av deras vänner och svaret var ett rungande ja. Samtliga ansåg att deras vänner var till stor hjälp när det gällde klädinköp eftersom de aldrig skulle låta dem köpa något som inte såg bra ut på. De litade mer på sina vänner än butiksbeträden, eftersom dessa enbart ville sälja kläder och struntade i hur plagget såg ut på. Annat som påverkade respondenternas klädstil och vad de tyckte var okej att ha på sig var de elever som gick i samma skola. Caroline uttryckte det som att ”miljön, den lilla miljön man rör sig i, oftast skolan” var där de fick inspiration och såg trender komma och gå. Som vi tidigare nämnt är skolan är en institution inom fältet (Stockholm) där ett system av relationer mellan positioner existerar. Även familjen visade sig ha ett signifikant inflytande över tjejernas kläder. Caroline hade nästan uteslutande alltid fått välja kläder själv medan Anna och Natalie sedan de var små haft sina mammor som bestämt deras kläder. Anna och Natalie kände fortfarande att deras mammor hade ett stort inflytande över vad de hade på sig. Carolines föräldrar hade dock ett stort inflytande när det gällde vad för slags inköp hon gjorde som hon fick lov att få pengar till. Utifrån hennes utseende verkade dock Caroline ha mer smak för dyrare märken än de övriga respondenterna. De andra tjejerna instämde i att deras föräldrar hade inflytande över vad de köpte och om de verkligen behövde det och hur mycket pengar som detta fick kosta.

Vidare ställde vi frågor angående hur stor släkt de hade för att undersöka respondenternas sociala kapital. Detta visade sig inte vara särskilt lätt att svara på eftersom åtminstone tre respondenter hade utländskt ursprung och därför hade svårt att veta hur många fastrar och kusiner med mera de hade i dessa länder. Tre uttryckte det som att de hade väldigt stora släkter medan Caroline hade en mindre.

När det gäller socialt kapital intresserar sig Bourdieu för föreningsliv eftersom även detta bidrar till ett större socialt kapital men även kan påverka klädstilen. Vi menar även att om våra respondenter varit aktiva inom en förening kan detta mycket väl påverka deras klädstil. Ett tydligt exempel på detta är politiska föreningar där man kan se att medlemmarna anammat en viss klädstil beroende på politisk tillhörighet. Även vissa sporter påverkar sina utövares klädstil i stor utsträckning. I bakgrund till detta var det för oss även intressant att ställa frågor angående om tjejerna var aktiva inom någon slags förening. På vår fråga om detta svarade Anna och Natalie att de inte hade varit eller var med i någon förening. Caroline hade en gång simmat men inte nu längre och Mikaela engagerade sig inom handboll fortfarande. Mikaelas kläder var lite mer avslappnad än de övriga då hon hade dunväst, huvtröja och jeans. Vi tolkar detta som att hon möjligtvis påverkades av handbollen när det gällde hennes kläder.

Under ekonomiskt kapital vi föll det sig naturligt att vi ställde frågor som hade att göra med pengar. Caroline verkade mindre villig att svara på dessa frågor än de övriga.

På frågan om hur mycket pengar de skulle säga att de spenderade i månaden på att köpa kläder fick vi inget entydigt svar. De menade att det var helt olika från månad till månad beroende på om de verkligen behövde något eller inte. Endast en av tjejerna gav oss en summa som låg mellan fyra och fem tusen kronor som hennes föräldrar spenderade på kläder till henne när hon verkligen behövde nya kläder. Att 4000-5000 kronor var mycket pengar var ingenting någon av våra respondenter reagerade på eller kommenterade. De investerade således mycket pengar på att få den rätta stilen för att passa in i den nya skolan.

Vi frågade tjejerna om hur mycket de max skulle kunna tänka sig att lägga ut på ett par jeans. Den gränsen låg mellan 1500 kr och 2000 kr, men det var trots allt viktigast att jeansen satt bra. Ingen påpekade att det faktiskt finns jeans som kostar mycket mindre som antagligen sitter lika bra. Skor, menade Anna, kostade kring 1000 kronor.

När vi nu redogjort intervjun ovan vill vi analysera och vidareutveckla den kopplingen till Bourdieu som vi påbörjat. I analysen nedan kommer vi föra en utförligare diskussion.

7. Analys

Eftersom vi ville undersöka vilken relation och inställning dessa tjejer hade till kläder, ansåg vi att det var viktigt att se vilken bakgrund, det vill säga vilket habitus de hade. Att vi utgick ifrån våra respondenters habitus för att förklara denna relation menar vi var grundläggande eftersom det är habitus som skapar och formar smaken hos olika individer. Kapitalformerna är en del av habitus och därför var det även viktigt att ta hänsyn till dessa. Som kan läsas i teoriavsnittet handlar Bourdieus habitus om bakgrund, erfarenheter och hur individen ser på världen och inte minst relationen och inställningen till kläder.⁴⁸ När vi jämförde våra respondenters habitus kunde vi se att det fanns både likheter och olikheter dem emellan. En likhet var att de var födda i och bodde i Stockholm stad. Vi menar att detta formade våra respondenters liknande smak som sannolikt skulle skilja sig från någon som var född och uppvuxen i en mindre stad. Smaken formas delvis efter vilket utbud som finns av butiker och mode då Stockholm är den dominerande staden.

Samtliga var uppvuxna i kärnfamiljer, de hade alla syskon och båda föräldrar hade arbeten. Vi tror att syskon i samma ålder kan påverka en individs inställning till kläder då syskon formas med och av varandra och därmed påverkar varandras smak.

När det gällde pengar som spenderas på kläder inom familjerna visade det sig, som vi tidigare nämnt, att det mesta spenderades på barnen och att dessa prioriterades framför de vuxna. Detta tolkar vi som att föräldrarna ansåg att det var av vikt att deras döttrar hade de ”rätta” kläder. Vi tolkar att det var viktigt för föräldrarna att tjejerna passade in i skolan genom att ha de kläder och märken som var populära. Inställningen att spendera mycket pengar på barnen och de ”rätta” kläderna förs sannolikt vidare när våra respondenter senare i livet får egna barn. Trots att det var mycket pengar som spenderas på barnens kläder verkade föräldrarna, i synnerhet mammorna, tycka att det var värt det för att deras barn skulle passa in i skolan. För de mammorna som bodde i förorten var det eventuellt extra viktigt att deras barn har de rätta kläderna eftersom språk, manér och övrigt som formats av förorten inte passade in i den nya miljön. När inte detta kunde ändras lika lätt tog de till det de kunde för att ändra det synliga, det vill säga kläderna. Vi menar vidare att mammorna till Anna och Natalie hade stort inflytande på sina döttrars kläder eftersom de sedan låg ålder bestämt vad de skulle ha på sig och även idag hade stor inverkan. Caroline, å andra sidan, hade jämt fått bestämma själv över

---

⁴⁸ Bourdieu, 1993.

vad hon hade på sig men föräldrarna var mer intresserade av den ekonomiska aspekten och nödvändigheten av att köpa det specifika plagget. Med denna jämförelse mellan Anna, Natalie och Caroline vill vi tydliggöra att mammornas inflytande i förorten verkade vara mer påtagligt än i Carolines familj. Anna och Natalies mammor överförde genom sitt agerande smak och inställning till kläder på ett mer påtagligt sätt än Carolines.

Vi kunde även se likheter när det gällde de resor de har gjort. Alla sade att de rest mer när de var yngre och de flesta resorna hade varit inom Europa. Tjejernas habitus formas även av detta då vi tolkar det som att respondenterna hade liknande utgångspunkter. De påpekade även själva att de tyckte att de såg på saker på samma sätt och hade samma värderingar. Vi menar att detta kunde kopplas till deras klädstil då de med samma synsätt och värderingar även borde ha haft liknande åsikter om kläder och klädinköp. Samtliga respondenter hade haft råd att göra utlandsresor, vilket bidrar till samhörigheten mellan dem. Anna, Natalie och Mikaela hade dessutom utländsk härkomst.

Då det framgick av undersökningen att de handlade i ungefär samma affärer och att samma klädmärken var av intresse, menar vi att det har att göra med att de hade liknande habitus. Vi menar att detta i sin tur ledde till att de hade liknande inställning till kläder. Genom att köpa märkeskläder omvandlade våra respondenter ekonomiskt kapital till symboliskt, det vill säga att de köpte dyra jeans av det ”rätta” märket symboliserade status på skolan. Vad som är det rätta märket bestämdes inom fältet, det vill säga Stockholm.

En annan om än uppenbar likhet är att de alla valt att studera på samma gymnasium som de dessutom kommit in på via ansökning med betyg. Att de gjorde ett medvetet gymnasieval, menar vi är relaterat till den hierarki som verkar finnas mellan olika skolor. Våra respondenter verkade ha den inställningen att en skola inne i stan var bättre än en i förorten. Ett sådant val till den ”bättre” skolan torde resultera i ett större kulturellt kapital och ett annorlunda socialt kapital. Som vi tidigare reflekterat över menar vi att ett ökat kulturellt kapital kan leda till en förändrad inställning och smak i kläder då de dyrare anses falla mer i smaken än billigare. Habitus finns dock alltid med individen och vi anser att främst de respondenter som kom från förorten har gjort ett försök att anpassa sig till den nya skolan och dess miljö genom att bära märkeskläder. På detta sätt försöker de trots sitt avvikande habitus anpassa sig till den nya miljön. Som kan läsas i resultatavsnittet hade våra respondenter liknande mål efter gymnasiet och samtliga verkade tycka att högskolestudier var självklara. Vi tror att denna inställning har

kommit från deras föräldrar. En indikator på detta var att Mikaelas syster studerade mode i Aten. Vi tror att detta kan ha påverkat Mikaela då hon hade en klarare bild av vad hon ville studera på högskola/universitet senare i livet än de andra respondenterna.

Det fanns även olikheter våra respondenter emellan. En är klassmässigt då vi belyser deras olika positioner inom det sociala rummet. Vi har gjort en egen tolkning av detta utifrån vad deras föräldrar har för arbete samt deras uttalanden på våra frågor. Caroline delades in i övre medelklass då hon bodde i närförort, gått på privatskola samt att båda hennes föräldrar gått på högskola och numera drev en privat tandläkarklinik. Hennes föräldrars ekonomi, härkomst och skolgång påverkade Carolines inställning och relation till kläder. Då smaken formas av erfarenheter och habitus kunde hennes inställning och relation till kläder te sig annorlunda än våra övriga respondenter. Vi tolkar det som att Caroline såg det som mer naturligt än de andra att köpa dyra märkeskläder. Vi baserar detta på hennes utseende som påvisade en smak för dyra märken och ett övergripande intresse av skönhet och hennes ovillighet att svara på de frågor som handlade om pengar och märken. Vi tror att det i en miljö av övre medelklass anses vara ofint att prata om sådana saker men vi tror även att de övriga respondenternas något lägre klass kan ha påverkat henne då hon inte ville framstå som överlägsen.

Anna och Mikaela kategoriserade vi in i medelklass. Detta baserades på att deras föräldrar hade yrken av en mer arbetaraktig, det vill säga fysiskt tyngre, karaktär. Båda hade dessutom gått i kommunala skolor fram till gymnasiet samt att de bodde i förorter till Stockholm. Natalie ville vi placera in i gränsen mellan medelklass och överklass eftersom hennes föräldrar hade olika bakgrund vad gäller utbildning. Mamman hade gjort en lång akademisk karriär för att idag jobba med att utveckla pacemakers medan pappan jobbade på något inom plåtindustrin. Natalie hade gått på friskolor hela skoltiden och bostaden var placerad i en förort till Stockholm. Vi har valt att göra denna klassindelning då det ligger i direkt koppling till dessa tjejs habitus. Smak och inställningen till kläder formas genom habitus och en individ med medelklass har en annan än den som kommer från högre medelklass.

Vi har tidigare skrivit om don Quijote-effekten. Här ville vi göra en koppling till våra respondenter eftersom det blev tydligt att de även om de inte medvetna om det har upplevt detta. Beroende på deras tidigare erfarenheter från andra skolmiljöer hade Anna, Natalie och Mikaela det svårare att anpassa sig till sin nya skola än Caroline, men även hon tyckte att skolan hon gick på nu var mer utseendefixerad än hennes tidigare. Skillnaderna som framhölls

var främst kläder och utseende i allmänhet. De menade att om de gick i skolan i förorten kunde de klä sig i mjukisbyxor när de gick till skolan medan detta skulle vara en omöjlighet när de nu studerade i stan. Här menar vi att vi kunde se att Anna, Natalie och Mikaela hade gjort en anpassning till den nya miljön och även tagit till sig den nya skolans inställning till kläder. Eftersom de inte kommit till skolan i kläder som enligt dem passar för deras hemmiljöer och förorten kunde inte effekten ses på tydligaste sätt, men det var ändå påtagligt att den fanns där. Vi menar, som vi tidigare också nämnt, att trots att de uttryckligen inte påpekade detta så passade deras habitus inte riktigt in i den nya skolan. Detta förklarar vi också utifrån att de sade att de flesta på skolan var av svenskt ursprung och därmed gör de ett försök att skilja sig från resten av eleverna då tre av respondenterna var av utländsk härkomst. Att de flesta var svenskar, menar vi, kan ha fått tjejerna att anstränga sig ännu mer att klä sig i de rätta kläderna eftersom det var tydligare än om de haft svenskt utseende att de inte passade in. Vi tolkar det som att viljan att göra en distinktion mellan sig själva och svenskarna på skolan är att inte vilja framstå som en av dem som bryr sig mycket om kläder och märken som de tyckte att svenskarna gjorde. När vi analyserade vidare kunde vi notera att kläder idag betyder mycket mer än sin första denotativa funktion att värma och täcka kroppen. Idag ses kläder som något som symboliserar något även om det inte alltid är medvetet. När våra respondenter blev tillfrågade om vad kläder betyder för dem var de tvungna att tänka efter. De svarade att kläder var till för att värma men även för att se snygg ut. Vår analys är dock att kläder betyder mer än så för dem.

Vi frågade även våra respondenter ifall de skulle påpeka för en vän att han eller hon hade på sig ett märke som de inte gillade. De svarade att det inte var så viktigt med märken men att det var viktigt att säga till om kläderna inte satt rätt. Ännu en gång kan vi se att kläder spelade stor roll för dessa tjejer då de tyckte att det var viktigt att påpeka att kläder sitter fel. Det handlar om klädernas symbolik; de representerade skönhet och status vilket uppnåddes genom att ha på sig kläder som satt bra. Att märken inte hade någon större betydelse stämde inte heller överens med deras ekonomiska kapital som framgår längre ner i analysen då de själva sade att de spenderade mycket pengar på kläder. Dessutom nämnde de till exempel att de helst köpte dyrare jeans av något speciellt märke. Trots att våra respondenter menade att varifrån kläderna kom inte spelade någon roll och att de inte hade favoritmärken menar vi ändå att det var av betydelse. Detta påvisas genom att de butiker de nämner är välkända klädkedjor och att speciellt jeansens märke är av signifikans.

Eftersom det sociala kapitalet innebär till exempel vänner var det viktigt att fråga våra respondenter om detta då vi tror att vänner kunde ha stort inflytande vad gäller tjejernas inställning till kläder. Då tjejerna fortfarande befann sig i en ålder då de präglades starkt av ett identitetssökande så blev inflytandet av andra människor runtomkring väldigt viktigt. Vänner ansågs viktiga och de umgicks gärna med dem på sin fritid. De ansåg själva att de påverkades av sina vänner vad gällde sitt klädbruk och att de litade mer på vännernas omdömen av kläder än butiksbiträden. Vännernas åsikter och inställning om kläder vägde tungt och vi tolkar detta som att vännerna hade ett stort inflytande på våra respondenter inställning till kläder. De ansåg även själva att de påverkades av det mode som fanns på skolan. De menade att den lilla miljön som de vistades i varje dag hade en mycket större inverkan än till exempel modemagasin vad gällde de kläder de hade på sig. Bara Natalie nämnde att hon var intresserad av att följa trender från Milano och Paris trots att hon inte kunde köpa så dyra kläder. Vi tolkar även detta som att skolan som institution hade en signifikant påverkan på våra respondenter relation och inställning till kläder. Vi menar att respondenterna ansåg att det var viktigt att ha ett stort socialt nätverk och att det fanns en slags växelverkan mellan de som ingår. Ett stort socialt kapital kan bidra till framgång, eftersom det kan leda till arbete, bostad och så vidare. I en koppling till kläder tolkar vi det som att framgång symboliserades av att de kunde klä sig i dyra märkeskläder.

Alla respondenter utom Caroline hade stora släkter som bidrog till deras sociala kapital. Eftersom de tre som hade stora släkter hade utländsk härkomst bodde de flesta i dessa länder. Detta betydde att de inte kunde ha någon större inverkan på våra respondenter inställning till kläder. Caroline umgicks inte med sin släkt vilket leder till samma resultat. Mikaela umgicks med en kusin som såg som en nära vän vilket vi tror kan påverka hennes inställning till kläder på samma sätt som övriga vänner. Samtliga respondenter hade fem eller färre nära vänner och hade lärt känna dem via skolan. De påpekade att vänners vänner även blev deras och på detta sätt utökades vänskapskretsarna. Caroline och Mikaela hade även utökat socialt kapital genom föreningsliv inom handboll och simning. Att ha få nära vänner som våra respondenter hade menar vi ledde till att de påverkade varandras inställning till kläder. De samtalar om kläder, lånar varandras kläder och shoppar kläder tillsammans vilket påverkar inställningen och relationen till kläder.

Vi frågade tjejerna om de hade pojkvänner och det visade sig att Anna och Caroline hade det. Då detta framgick ville vi veta ifall det var viktigt att vara snygg inför sin kille. Båda tyckte

att det var viktigt i början av förhållandet när man precis höll på att lära känna varandra. Efter ett tag kunde de sedan slappna av eftersom de tyckte att deras pojkvänner skulle tycka om dem så som de är. Symboliken i att ha snygga kläder och att se bra ut i början av ett förhållande ligger enligt vår tolkning i attraktionen som killen i fråga ska känna för tjejen. Vi menar att det här tydliggjordes att kläder har olika betydelse på olika arenor. I skolan betydde kläderna att passa in, status och pengar, men inför sina killar handlade det istället om att killen skulle bli attraherad av dem via bland annat kläderna.

Bourdieu påpekar en bra utbildning när det gäller kulturellt kapital. Vi menar att ju bättre utbildning en individ har desto starkare formas dennes smak för ”finare” kläder eller mer prestigefyllda märken. Att vi frågade om föräldrarnas utbildning är av vikt då deras smak överförs till barnen. Även våra respondenter ansåg att det var viktigt med utbildning och de planerade att fortsätta studera på en högre nivå efter att de rest utomlands en tid. På detta sätt kunde de utöka sitt kulturella kapital. Däremot reflekterade respondenterna inte själva över hur en fortsatt utbildning kunde påverka deras inställning till och smak för kläder.

Vidare frågade vi våra respondenter frågor angående hur mycket pengar de spenderade på kläder. Bourdieu menar att kapitalen kan omvandlas till symboliskt kapital då de uppfattas som rättmätiga och detta ser vi tecken på i vår intervju.⁴⁹ Caroline, som komr från den familj som har mest pengar, var otydlig i sina svar och lämnade aldrig någon siffra på hur mycket pengar som spenderades på hennes kläder. Mikaela hade redan gått, men Anna och Natalie var desto mer svarsbenägna. Natalie däremot, svarade att hon vissa månader kunde köpa kläder för 4000-5000 kronor. Caroline och Anna verkade tycka att deras familjers ekonomiska kapital blev till deras nackdel i denna diskussion angående klädinköp. Ingen av dem ville direkt svara hur mycket pengar de spenderade. Caroline verkade inte vilja svara på grund av att hon inte ville skryta och Anna eftersom hon inte verkade vilja att de andra skulle uppfatta att hon fick mindre pengar än dem. Natalie hade däremot ett behov av att uttrycka sin ekonomiska status eftersom hon gärna ville påvisa att hon hörde till gruppen och visa att hon levde upp till den inställning som rådde i skolan angående kläder. Vi menar att det här kunde tydas att det ekonomiska kapitalet hos våra respondenter kom att övergå till ett symboliskt kapital eftersom det fick en andra innebörd. Vi menar att pengarna kom att representera någonting mer än enbart detta utan också tillhörighet med gruppen och status. Vi kunde här

---

⁴⁹ Bourdieu 1993.

se att Anna och Natalie var mer angelägna om att få visa upp sig från sin bästa sida då de inte hade den tillräckliga säkerheten att de verkligen passade in i den nya stilen och miljön. I motsats till dem kan vi se Caroline som hade så pass mycket självförtroende att hennes kulturella och ekonomiska kapital blev väldigt naturligt och omedvetet. Vi menar att vår tid karaktäriseras av individer som ständigt söker att uppleva nya sensationer, finna sin identitet och känner sig osäkra och bekymrade över sitt levnadssätt och utseende. Detta gör att Anna och Natalie blev de perfekta konsumenterna av kläder och annat som kunde symbolisera något just på grund av deras strävan att känna sig hemma i den nya miljön. Ett par trendiga jeans gör att de känner sig mer hemma i den nya miljön.

Vi frågade även tjejerna om fejkaccessoarer som är så populära idag. De ansåg att det var okej att köpa sådant men att det inte fick bli alldeles för mycket av det. De påpekade att de själva hade ett fåtal fejkplagg som till exempel skärp från Gucci. Vi tror att om våra respondenter hade kommit från en högre klass hade de antagligen inte tyckt att det var okej att köpa fejkaccessoarer utan att det varit äkta vara som gällde eftersom smaken varit annorlunda.

När vi förde diskussionen om secondhand-butiker framkom det att ingen av våra respondenter kunde tänka sig handla där eftersom de tyckte att kläderna var ofräscha. Intressant är dock att tre av dem inte varit inne i en sådan affär. Endast Caroline hade besökt en secondhand-butik tidigare och Natalie nämnde att det eventuellt var okej att köpa ett smycke där, men inte kläder. Att de tre av fyra aldrig varit inne i en sådan butik och att de aldrig haft sådana kläder tolkar vi som att deras föräldrar var negativt inställda till secondhand. Vi kan fråga oss om det verkligen handlar om klädernas fräschör och inte om att bli erkänd och accepterad av andra genom dyra kläder? Vi anser att det framgår från respondenternas svar att det var viktigt att köpa kläder i kända och av dem godkända butiker. Detta ledde oss till slutsatsen att det är viktigt att skaffa kläder från affärer som är erkända av en större majoritet. Respondenternas negativa inställning till secondhand-kläder tror vi vara en kombination av deras habitus liksom skolkamraternas inställning. Vi tror dock att skolkamraterna påverkar inställningen i högre utsträckning, eftersom det är viktigare att få bekräftelse för sina kläder i skolan än i hemmet.

Våra respondenter fick också svara på vad de tyckte om samarbetet mellan H&M och kända designers som till exempel Stella McCartney. De tyckte alla att det var bra och att man nu kunde få tillgång till märkeskläder till ett mycket lägre pris. Här menar vi att de sa emot sig

själva angående inställningen och betydelsen av märken. Tidigare hade de påpekat att det var viktigast att kläderna satt rätt och *inte* vilket märke det var. Vi tolkar detta, i hänsyn till deras inställning till H&M, som att det faktiskt spelade roll vilket märke det var fastän tjejerna vill påstå annat. Att det var pinsamt att förut köpa H&M-kläder beror enligt vår tolkning på att de då inte samarbetade med kända designers och modeller trots att tjejerna menade att det var den utökade variationen som lockade. H&M har fått mer status nu och därför var det okej att köpa kläder därifrån.

Bourdieu menar att ett fält är ett tidsrum där institutioner ingår och individerna som finns inom det slåss om symboliska och materiella tillgångar.⁵⁰ Kapital kan omvandlas och i detta fall handlar det främst om kläder som omvandlas från att enbart vara något som värmer kroppen till att bli prestigefullt, reproducera sociala strukturer och positioner i samhället samt att se bra ut. Fältet är Stockholm där våra respondenter rör sig och marknaden blir således skolan de går på. Stockholm är Sveriges modecentrum och det är härifrån trender sprids till andra delar av landet. Institutionerna för mode är därmed placerade i huvudstaden. Här finns huvudkontoren för de flesta modekedjor samt där prestigefyllda modemärken har sina butiker eftersom det också är här de flesta individer med stora tillgångar i form av pengar bor.

Inom det sociala rummet utövar individer och grupper strider om positioner, skriver Bourdieu.⁵¹ Vi tycker oss kunna se exempel på detta i vår undersökning. Det finns en påfallande tydlig vilja för de tre av respondenterna från förorten att tillhöra en skola i Stockholms innerstad och inte en i förorten där de själva bor och tidigare gått i skolan. Genom att gå i en innerstadsskola får dessa respondenter ta del av andra kapital och tillgångar än de annars kanske inte skulle få. Kläderna är olika beroende på vart individen går i skolan, vilket också framkommer i vår intervju med tjejerna. Det blir dock tydligt att våra respondenter ser kläder som en form av tillgång eftersom de finare kläderna enligt vår mening gjorde att de fick tillgång till fördelar som de annars inte fick. De framhöll bekvämligheten med att gå runt i mjukisbyxor hemma (som förortsungdomar enligt dem även hade till skolan) men när de skulle till skolan var det finare kläder som gällde. Vår tolkning är att de ville passa in i den rådande klädkulturen i skolan.

---

⁵⁰ Bourdieu, 1993.

⁵¹ Bourdieu, 1993.

Bourdieu's teori om att smak skapas och formas i kontrast till en annan grupp kan vi se tecken på i vår undersökning eftersom respondenterna via sina kläder vill visa att de numera tillhör innerstad och inte förort oberoende av vart de bor. Bourdieu menar att smaken ligger till grund för de egenskaper som en klass av andra och sig själva uppfattas ha, det vill säga en särskiljande livsstil.⁵² Denna differentieringsprocess kan vi se skapas även i inställningen till kläder. Våra respondenter ansåg inte att deras kläder visade vilka de var och under hela intervjun kom ingen kommentar om att de ville särskilja sig från de i förorten. Dock kan vi se, som Bourdieu menar, att det finns substrukturer som har tydliga effekter på individer som de själva inte är medvetna om.⁵³ För att tydliggöra ytterligare; kläderna hade större betydelse för våra respondenter än vad de är medvetna om. Trots att de ville tillhöra sin skola ville de differentiera sig från de övriga eleverna på skolan eftersom de ansåg att de andra försökte spela "Östermalm" fastän de inte bodde där. Att de själva utförde samma handling genom att de inte ville tillhöra förort trots att det var där tre av de fyra respondenterna bodde och använde kläder som uttryckte att de bodde i innerstad var ingenting de själva verkade vara medvetna om och kunde reflektera över. Här kan vi ännu en gång reflektera över de nya som kommer in i en okänd miljö och deras behov av att veta vad som är rätt och fel då de infinner sig i en ny livsstil. Annas och Natalies brist på bekvämlighet i sin skola (de ska alltid se bra ut eftersom alla andra gör det) tyder på att de har en svårighet men samtidigt en nödvändighet att passa in i denna miljö som är ny för dem. De vill passa in men deras habitus hindrar dem från att anpassa sig problemfritt. Med detta menar vi att smaken för de finare kläderna som används i den nya skolan antagligen inte fanns från början utan den har fått utvecklas i takt med att de har anpassat sig till skolan.

När vi har utfört denna studie har vi sett att det finns en process som gör att vad som börjar med olika uppsättningar av kapital även tillslut kommer tillbaka till samma ställe då habitus ständigt påverkar det liv individen för. För att förklara detta närmare kan vi säga att en individs habitus och sammanlagda kapital i relation till vår studie så småningom utvecklas till en viss slags klädstil. I vår undersökning framkommer att klädinköpen i familjerna till största del går till tjejerna. Det i sin tur visar att föräldrarnas inställning är att barnen ska passa in i den nya skolmiljön och prioriterar detta framför dem själva. Föräldrarnas värderingar överförs till deras barns habitus och klädstil visar sig således på dem. Vidare tolkar vi att vad som började med olika tillgångar av kapital omvandlas till symboliskt kapital eftersom kläderna

---

⁵² Bourdieu, 1993.

⁵³ Bourdieu, 1993.

kom att symbolisera framgång, skönhet och status och därmed särskilja dem från förorten där verkligheten ser annorlunda ut. Även de sociala banden som knyts i skolan med andra elever kan ses som en försäkran för tjejerna att klara sig bättre efter skolan genom att utnyttja detta. Vi har i likhet med Bourdieu kommit fram till att en högt värderad utbildning och stort socialt kapital är viktiga bidragande faktorer till att nå ett framgångsrikt liv. Vi kan dock inte endast se på hur habitus och de olika kapitalformerna påverkar våra respondenter, utan vi måste även ta hänsyn till hur dessa tjejer fungerar som kulturentreprenörer. Att den skolmiljö de befinner sig i är ny för tre av tjejerna, menar vi, innebär att de identifierar sig med den nya livsstil som utmärker eleverna på deras nya skola och de fungerar som ombud genom att föra över den ”högre” klassens idéer till en större massa i förorten.

Saussure och Pierce framlägger teorier om symboler. I deras anda ska forskaren tolka allt som symboler och tecken så länge det har en betydelse för någon samt att dessa tecken är accepterade som ett kulturellt ting i samhället.⁵⁴ När vi observerade våra respondenter kunde vi tydligt märka att de hade en massa tecken ”på sig”, det vill säga att deras kläder utgjorde mer än att bara hindra dem från att frysa. Två av dem hade till exempel Canada goose-jackor, som vi tidigare diskuterat om. Tre av våra respondenter var ganska finklädde medan Mikaela hade en sportigare stil. De andra bar ett par märkesjeans med en fin kofta vilket tydde på att dom hade ungefär samma smak. Detta påvisar att kläderna oftast har en andra betydelse för våra respondenter än att bara värma kroppen. Vi menar här att hålla kroppen varm är den denotativa betydelsen och att se snygg ut är den konnotativa.

När vi ser på dagens samhälle som till stor del präglas av konsumtion märker vi att varor har förlorat sin första denotativa funktion och i stället har kommit att symbolisera något annat som till exempel status, skönhet och så vidare. Denna symbolik har lett till att producera olika livsstilar för olika individer.

54

[http://www.oru.se/oru/upload/Institutioner/Ekonomi%20statistik%20och%20informatik/Dokument/Informatik/InformatikD/Uppsats](http://www.oru.se/oru/upload/Institutioner/Ekonomi%20statistik%20och%20informatik/Dokument/Informatik/InformatikD/Uppsats%20arbete/HT2001/Vad%20utm%20r%20ker%20kommunikation%20via%20Internet.pdf)

8. Slutsats

I denna uppsats har vi undersökt vad kläder symboliserade för tonårstjejer som går i skolan i Stockholm. Ur vår intervju fick vi fram hur våra respondenters habitus och tillgångar av olika kapital påverkade deras inställning till kläder och vilka skillnader och likheter som fanns dem mellan. Vi har också använt oss av Saussures och Pierce's semiotik för att kunna tyda vad kläder symboliserar för våra respondenter. Våra frågeställningar har således varit:

1. Hur influeras en grupp tonårstjejer som går i skolan i Stockholm av sitt habitus och symboliska kapital när det gäller deras inställning och relation till kläder?
2. Vad *symboliserar* kläder för dessa tjejer?

Vi har kommit fram till att våra respondenters habitus och olika tillgångarna av olika former av kapital påverkar deras inställning och relation till kläder. Utifrån våra respondenters bakgrund, familj, utbildning och vänner kunde vi tyda att detta hade stort inflytande på inställningen. Det påverkade till exempel vad de köpte, vilken stil kläderna hade och hur mycket pengar de kunde spendera. Det framgick att två av dem blev starkt påverkade av sina mammor och vänner när det gällde inställningen och relationen till kläder. Deras skola och den närmaste omgivningen påverkade inställningen i hög grad då det var här de spenderade mycket tid och såg trender komma och gå.

Efter att analyserat utifrån Bourdieus teorier menar vi att tjejerna var mer påverkade av de sociala strukturerna än de själva insåg. Det visade sig också tydligt hur respondenterna försökte passa in i den nya skolmiljön genom att ha snygga kläder, smink och vara fina i håret. Att de hade ett annat habitus som inte riktigt matchade med den nya livsstilen var något som de bortsåg ifrån trots att tre av dem kom från förorten där de menade att det var mer accepterat att ha bekvämare kläder på sig. Kläderna symboliserade således även en tillhörighet med skolan de nu gick i men även att de tog ett avstånd från skolan i förorten.

Vi anser att vi har fått svar på våra frågeställningar och vi har själva fått mycket att reflektera över då vi insett att något så "obetydligt" som klädbruket är något av mycket stor vikt för varje individ och att vår inställning och relation till kläder påverkas starkt av habitus och våra kapitaltillgångar. Habitus är något som ingen individ kan bortse från och det följer med en vart individen än positionerar sig i det sociala rummet. Däremot kan kapitalformerna förändras då han eller hon kan samla på sig mer kapital ju längre upp individen kommer i det

sociala rummet. Således kan också stilen och preferenser ändras eftersom nya erfarenheter även formar individen och inställningen och relationen till kläder. Respondenterna har valt att gå på en skola inne i Stockholms city som kan ge dem bättre kulturellt, socialt och symboliskt kapital som i sin tur kan leda till ett större ekonomiskt kapital i framtiden vilket även detta påverkar deras relation till kläder.

Vi finner att respondenternas strävan är att försöka positionera sig i det sociala rummet och komma upp så mycket som möjligt i hierarkin där. Detta märker vi på deras kläder, de märken de använder och hur mycket de kostar. Kläder symboliserar således status. Den denotativa betydelsen av kläder för våra respondenter är värma kroppen, men den konnotativa betydelsen är att kläder betyder status, skönhet och framgång. De klär sig således i *märken* och inte i kläder.

9. Kritik till Bourdieu

I vår undersökning har vi stött på en del problem och funderingar när det gäller att använda oss av Bourdieus teorier. Vi menar först och främst att hans definition av kulturellt kapital bör utvecklas eller göras om eftersom den är alltför snäv och borde anpassas till hur det är i dagens samhälle. Vi ifrågasätter också varför Bourdieu anser att enbart klassisk musik ingår i kulturellt kapital och inte musik i sin helhet. Vi skulle istället vilja påstå att en bred kunskap inom musik idag är mer respekterat i Sverige än en gedigen kunskap inom bara klassisk musik.

Forskaren får fram relevant information genom att analysera utifrån habitus och de olika kapitalformerna men vi anser att Bourdieu inte nog *tolkar* vad det är han egentligen har fått fram. Vi menar att han inte vidareutvecklar den symbolik som ett kapital har för en individ. Semiotiken som vi hittar hos Saussure och Peirce saknas således hos Bourdieu och har varit viktig för oss i denna studie.

10. Förslag till vidare forskning

Hos två av våra respondenter med utländsk bakgrund märkte vi skillnader i kroppsspråk och tal. Vi menar att det vore en intressant studie att se hur svenskar och nysvenskars påverkas av sitt habitus när de uttrycker sig. Vi tror att skillnader i tillgångar inom främst socialt och kulturellt kapital kan leda till de skillnader vi tidigare påpekat.

En liknande studie på tonårskillar med liknande habitus och kapitaltillgångar som våra respondenter vore också intressant, eftersom det då skulle kunna tydliggöra skillnader i inställning till kläder mellan de olika könen.

En större undersökning med respondenter som har olika stora ekonomiska kapital skulle kunna klargöra den skillnad i inställning till kläder och vad dessa betyder för individer från olika klasser.

För att undvika att få en studie som enbart är baserad på respondenternas åsikter och uppfattningar om sin skola och de som går där vore en intressant fortsättning att göra en deltagande observation. Vi anser att gå med någon dag i skolan skulle vara en bra idé till vidare forskning eftersom forskaren får egna uppfattningar och därmed kan dra slutsatser i kontrast till respondenterna.

11. Källförteckning

Böcker

Andersen, Heine & Lars Bo Kaspersen, 2003. *Klassisk och modern samhällsteori*.
Lund: Studentlitteratur AB.

Bourdieu, Pierre, 1996. *Homo academicus*.
Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Bourdieu, Pierre, 1993. *Kultursociologiska texter*.
Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Broady, Donald, 1991. *Sociologi och epistemologi*.
Stockholm: HLS Förlag AB.

Featherstone, Mike, 1994. *Kultur, kropp och konsumtion*.
Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Fornäs, Johan, Ulf Boëthius, Hillevi Ganez, och Bo Reimer, 1993.
Unga stilar och uttrycksformer, FUS-rapport 4,
Stehag: Brutus Östlings Bokförlag.

Giddens, Anthony, 2003. *Sociologi*. Tredje upplagan.
Lund: Studentlitteratur AB.

Gripsrud, Jostein, 2002. *Mediekultur, mediesamhälle*. Andra upplagan.
Uddevalla: Daidalos.

Jönsson, Ingrid, 1993. *Skola-fritid-framtid*.
Lund: Studentlitteratur AB.

Kvale, Steinar, 1997. *Den kvalitativa forskningsintervjun*.
Lund: Studentlitteratur AB.

Lalander, Philip och Tomas Johansson, 2002. *Ungdomsgrupper i teori och praktik*.
Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur AB.

Internetkällor

de Morentin, Juan Magariños, EL SIGNO; *Las fuentes teóricas de la semiología: Saussure, Peirce, Morris*, Buenos Aires, Edicial, 051120
<http://www.archivo-semiotica.com.ar/Elsigno.html>

Nationsencyklopedins hemsida: www.ne.se (051201)
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=335734&i_history=1 051201
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=317139&i_word=strukturalism 051201
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=310978&i_word=sociologi 051201
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=134472&i_word=Bourdieu,%20Pierre
051201
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=196651&i_word=habitus 051201

Palme, Mikael, *Lathund till läsningen av utdraget ur Bourdieus bok Distinktionen "Det sociala rummet och dess omvandlingar" i Bourdieu: Kultursociologiska texter*, 051118
<http://130.237.240.23/kurshemsidesdokument/20052/SAUO2N/100/1/Boudieulathund.pdf>

Sundin, Mats, *Vad kan Pierre Bourdieu bidra med till bostads- och urbanforskningen?*, Uppsala Universitet, 051109
<http://www.ibf.uu.se/PERSON/mats/papers/bourd04pa.pdf>

Österman, Magnus & Borg, Mathias, *Vad utmärker kommunikation via Internet?*, Örebro Universitet, 051122
<http://www.oru.se/oru/upload/Institutioner/Ekonomi%20statistik%20och%20informatik/Dokument/Informatik/InformatikD/Uppsatsarbete/HT2001/Vad%20utm%20rker%20kommunikation%20via%20Internet.pdf>

Intervjuer

Intervju utförd med fyra 16-åriga tjejer som studerar på ett gymnasium i Stockholms innerstad
051206

Bilaga: Intervjuguide

Frågor till tjejerna

Frågor till intervju utförd 051206.

Bakgrundsfrågor:

- Vilken är din födelseort?
- Vart bor du nu?
- Hur många syskon har du?
- Vad gör de, går de också i skolan eller jobbar de?
- Vilka är dina fritidsintressen?
- Är du med i någon förening i eller utanför skolan?
- Har du pojkvän?
- Vad jobbar dina föräldrar med?
- Hur ser dina föräldrars skolgång ut? (Högskola, universitet eller ej)
- Hur många nära vänner har du?
- Vilka olika vänskapskretsar har du? Skola, simning...
- Hur stor släkt har du?
- Hur tror du att din familj och dina vänner kan påverka din framtid med t.ex. jobb?
- Är det ok att ta hjälp av släkt och vänner för att nå framgång? Motivera!

Skolgångsfrågor:

- Har du gått i privat skola eller kommunal?
- Vad är utmärkande för din skola? Berätta lite om den och vad du tycker om den. Vilka är det som går där, vad utmärker er jämfört med en annan innerstadsskola?
- Vad har du för planer när du blir färdig med gymnasiet? Om de tänker läsa vidare, fråga VAR och VARFÖR!
- Vilken utbildning har dina föräldrar? (Kommunal eller privat skolgång)

Frågor om kläder:

- Vad betyder kläder för dig?

- Tycker ni att era kläder visar vem ni är och i så fall hur?
- Vad vill ni att era kläder ska visa om er?
- Vart brukar ni köpa era kläder och varför?
- Vilka är dina favoritmärken och favoritaffärer och varför?
- Vilka märken skulle ni aldrig ha på er och varför?
- Hur mycket pengar i månaden lägger ni ut på kläder?
- Hur mycket skulle ni högst kunna betala för ett par jeans?
- Vad tycker ni om second hand, skulle ni kunna tänka er att köpa sådana plagg?
- Hur är er inställning till kopior av märkeskläder?
- Vilken är er inställning till att klädkedjor med lägre prisklass hyr in kända designers? Exempelvis Stella McCartney till H&M.
- Är det viktigt att följa modetrender från Paris, Milano och New York? Motivera + hur följer ni detta, via TV eller tidningar eller övrigt?
- Vad tycker ni om accessoarer? Är det viktigt att ha snygga örhängen och väskor eller är kläderna viktigare?
- Vad är viktigast, snygga kläder eller snygga accessoarer eller måste båda finnas för en komplett look?

- Är vissa kläder ok i skolan men inte utanför och vice versa? Motivera!
- Påverkas din klädstil av vänner? Motivera!
- Vad tror ni skulle hända om en vän till dig klär sig i kläder av ett märke som ni inte gillar?

- Tycker du att man kan se om någon är högt utbildad på deras kläder? Motivera!
- Kan man se från vilken innerstadsdel en person kommer ifrån genom att enbart kolla på deras kläder?
- Kan man se på kläderna om en person kommer från innerstan eller från en förort?
- Hur skiljer sig modet i innerstad från förorten?
- Handlar skillnaderna bara om pengar eller något mer? (Ex. klass, utbildning m.m.)

(Om de har pojkvänner:

- Är det viktigt att vara fin inför din pojkvän? Till exempel att man har fixat håret, är välsminkad och klätt sig snyggt.)

- Vilken är era föräldrarnas relation till kläder? Dyra eller billiga kläder.
- Påverkar din familj din klädstil? Motivera!
- Vad mer påverkar din klädstil? T.ex. kändisar, TV m.m.

Övriga frågor:

- Har du gjort många eller få utlandsresor? Vart har ni rest när ni har rest utomlands?
- Kan ni se likheter och skillnader mellan er 4?